

Narodni svet koroških Slovencev včeraj - danes - jutri

Dr. Reginald Vospernik
III.

Na katerih temeljih stoji
Narodni svet?

Dovolite, da po tej kratki presoji našega odnosa do državnih in deželnih oblasti in do sosedov v deželi povem še besedo v razmerju koroških Slovencev do koroških Slovencev — do nas samih. Redigirani programski osnutek Narodnega sveta pravi o ciljnih Narodnega sveta sledeče:

»Za zaščito narodnostnih in človečanskih pravic koroških Slovencev ter dosegajo popolne enakopravnosti z nemško govorečim prebivalstvom dežele se zavzema Narodni svet koroških Slovencev. Narodni svet je narodno-politična organizacija, katere sodelavci in somišljeniki pojmujejo krščanstvo kot bistven faktor pri oblikovanju človekove osebnosti, narodne skupnosti in družbe. Zavestno soupoštevanje tega momenta v zasebnem in javnem življenju ter sleherni organizacijski dejavnosti v deželi, državi, med Slovenci in v človeški družbi povezuje vse člane in somišljenike Narodnega sveta koroških Slovencev v močno narodno-politično skupnost, katere glavni cilj je ohranitev slovenskega življa v deželi, razmah slovenske kulturne, politične in gospodarske dejavnosti manjšine in družbe.«

Narodni svet želi torej služiti svojemu narodno-političnemu cilju na osnovi zdravo zasnovane krščanske osebnosti. Ne želi delati krščanske politike, kajti take politike verjetno ni, ampak politiko kristjana. V integralni, celotni človekovi osebnosti je za kristjana narodnost nujen element človekove bitnosti. To bitnost velja ohraniti, sicer človekova osebnost razpada, se razkaja. Kot povsod v svetu — najnovejši dogodki v katoliški Cerkvi so za to jasen dokaz — iščemo tudi mi Slovenci svojo novo podobo. Zavedati se moramo, da se podamo pri tem iskanju v veliko nevarnost; prav tako pa se moramo zavedati, da je nevarnost še večja, če te nove podobe ne iščemo. Razvoja — nujnega razvoja — v sebi ne smemo zavirati. Prav gotovo bomo zdaj in zdaj odkrili, da smo zašli na krivo pot; vendar nas bo prav to privedlo do novega iskanja. Kdor se je podal na pot, tvega, da ne najde takoj prave poti. Ali bo zaradi tega raje ostal doma?

Doma je enoličnost, je dostikrat okostenelost. Na poti pa je pluralizem z vsem rizikom, ki ga nosi v sebi konfrontacija. Dozorela osebnost bo konfrontacijam kos. To naše gledanje je podlaga naših odnosov do države, v kateri živimo, do Slovencev drugega političnega tabora na Koroškem, do Slovencev v zamejstvu in do matičnega naroda. Ostane mi torej še na kratko spregovoriti o naših odnosih do zamejskih Slovencev in do matičnega naroda.

Koroški Slovenci živ člen
slovenskega naroda

Kar se tiče zamejskih Slovencev, katerih zastopniki so danes na tej proslavi navzoči, je imel Narodni svet z vsemi Narodnemu svetu sorodnimi organizacijami 25. in 26. oktobra večje srečanje s katoliško usmerjenimi Slovenci iz Trsta in iz Gorice, ki je potekalo izredno uspešno. Te kontakte bomo redno nadaljevali.

Do matičnega naroda želimo gojiti kot udje celotnega slovenskega kulturnega telesa stike na kulturno-prosvetnem in znanstvenem področju. Zavedajoč se dejstva, da bi morali kulturno shirati brez močnega slovenskega zaledja, so ti stiki naraven pojav v dobi vse bolj močnih medsebojnih

Korak naprej k svetovnemu miru

Velesili odobrili pogodbo o neširjenju jedrskega orožja Zahteva po uničenju vsega bakteriološkega orožja

Sovjetska zveza in Združene države Amerike sta v ponedeljek odobrili pogodbo o neširjenju atomskega orožja, da bi na ta način preprečili nadaljnje širjenje le-tega. Sovjetska zveza, Združene države Amerike in Velika Britanija so pogodbo podpisale lani 1. julija. Temu zgledu je sledilo že devetnajst držav; od teh pa jih je priznalo pogodbo šele dvajset.

V Moskvi je v ponedeljek predsedstvo vrhovnega sovjeta, v navzočnosti vodje partije Brežnjeva, ministrskega predsednika Kosigina in državnega poglavarja Podgornega v slovesnem aktu ratificiralo pogodbo. Nekaj ur kasneje je podpisal ratifikacijski dokument tudi predsednik Nixon, ki ga je že marca letos potrdil kongres. Nixon je spričo koraka Sovjetske zveze dejal »da sedaj lahko resnično upamo, da bodo tudi druge države kmalu odobrile pogodbo, da bi potem začela veljati.«

Zadržanje Bonna

Politični opazovalci sodijo, da je ratifikacija pogodbe posledica ugodnega poteka pogajanj o omejitvi strateškega orožja (SALT) v Helsinkih. Nekaj je verjetno doprinešla tudi izjava bonskega kanclerja Brandta, češ da zavisi podpis pogodbe njegove države od dobre volje Sovjetske zveze.

V ponedeljek je tudi švicarska vlada izjavila, da je pripravljena odobriti pogodbo, ker je sedaj dana vsestranost sporazuma. Iz Berna javljajo še dodatno k temu, da čakajo samo še na dejanje Bonna.

Nixon se odpove bakteriološkemu orožju

Kmalu zatem, ko sta obe velesili podpisali pogodbo o neširjenju jedrskega orožja, je ameriški predsednik Nixon slovesno izjavil, da je Amerika pripravljena odpovedati se vsemu bakteriološkemu in kemičnemu orožju. Hkrati je Sovjetska zveza in sedem komunističnih dežel v političnem odboru Združenih narodov predložila resolucijo, v kateri predlagajo sprejem mednarodnega sporazuma o prepovedi izdelovanja kemičnega in bakteriološkega orožja ter uničenje vseh dosedanjih zalog. Tudi Nixon je omenil uničenje le-tega.

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA

Vljudno vas vabimo na

slavnostno prireditev v čast slovanskima blagovestnikoma

SV. CIRILU IN METODU

ki bo v nedeljo, dne 30. XI. 1969, ob 14. uri v veliki dvorani doma glasbe v Celovcu.

Navzoči bodo naš škof dr. Jožef Köstner, ljubljanski nadškof in metropolit dr. Jože Pogačnik, škof iz Regensburga (Nemčija) dr. Rudolf Graber, ki bo imel tudi slavnostni govor in pomožni škof doktor Vekoslav Grmič iz Maribora. Nastopajo združeni cerkveni zbori iz Roža, Gur in Podjune, združeni zbor graških študentov in celovških bogoslovcev ter zbor Koroške dijaške zveze.

Iz Podjune bo vozil avtobus podjetja Sienčnik iz sledečih krajev: Železna Kapla na trgu ob 12,15; Žitara ves pri Rutarju ob 12,25; Dobrla ves ob 12,50 uri pri Sienčniku.

Iz Pliberka na trgu ob 12,15; Šmihel pri Pliberku pri Šercerju ob 12,30; Globasnica pri Šoštariju ob 12,40; Dobrla ves pri Sienčniku ob 12,50; Škocijan pri farnem domu ob 13,10 uri.

Veslimo se vašega obiska

Uspešen zaključek ameriškega poleta na Luno

Vesoljski podvig »Apollo 12« se je zaključil v ponedeljek, ob 21. uri in 58 minut na Tihem oceanu, približno 650 km od otokov Samoa. Točno ob tem času je vesoljska ladja z junaki Conradom, Beanom in Gordonom pristala na morju. V tistem trenutku je bila letalonosilka »Hornet«, kateri je bila poverjena naloga, da poskrbi za vse dejavnosti, ki zadevajo pristanek »Apollo 12« oddaljena kakih 4500 metrov. To dokazuje, kako natančno je bil preračunan in s kakšno natančnostjo tudi izveden načrt pristanka kozmonavtov v naprej določeno področje Tihega oceana.

Danes še ne moremo dokončno oceniti 2. ameriškega podviga. Medtem ko je bil prvi polet na Luno tehničnega pomena, je služil drugi znanstvenemu raziskovanju Lu-

vezi in komunikacij. Želimo biti v vsekoroškem in vseavstrijskem merilu povezovalni člen, živ člen meddeželnih in meddržavnih odnosov. Ne moremo se zadovoljiti s tolikokrat štrapacirano vlogo mostu, ki služi v resnici morda le drugim, da udobneje poromajo v sosedne dežele.

Velike naloge nas čakajo

Naloge, ki nas čakajo, so velike. Zato želimo utrditi svojo organizacijsko moč. To bo možno le v tesnem stiku z našo vasjo.

nine površine. Ena izmed glavnih nalog, ki so jih zaupali vesoljcem Conradu in Beanu je bila ta, da pristaneta čim bliže vesoljskemu robotu »Surveyoru 3«, ki ga je

Pri tem se bomo morali zavedati spreminjenih razmer in jih upoštevati. Ali je naša vas še tisto idilično naselje, ki se nam je nudilo pred petdesetimi leti? Kako je s prodirajočo nezavednostjo? Ali nudimo delavcu dosti narodnostne opore? Menim, da so to vprašanja, ki bi jih morala proučiti tehtna znanstvena analiza.

Ob teh velikih nalogah, ki nas čakajo, mi ostane edinole še, da zakličem vsem, ki ste se danes tukajle pri svečani proslavi (Nadaljevanje na naslednji strani)

GENERALNI KONZULAT
SFR JUGOSLAVIJE SPOROČA:

Tradicionalni sprejem ob jugoslovanskem državnem prazniku 29. novembra letos odpade zaradi potresne katastrofe v Banjaluki. Generalni konzulat SFR Jugoslavije v Celovcu prosi za razumevanje.

NASA poslala v vesolje pred več kot 31 meseci in ki je pristal v Morju viharjev ter poslal na Zemljo več kot 6000 slik. Na svoji poti po Luni sta prehodila več kot 3 km dolgo pot, iskala kamenine, našla »Surveyor 3« ter ga pregledala. Potem sta odnesla s seboj tri kose robota. Pri vsem tem so se jima pripetile tudi nevarnosti. Tako ni televizijska kamera »Intrepida« mogla delovati zaradi okvare ter oddajati posnetke njunih sprehodov po Luni; pozabila sta tudi barvni posnetek »Surveyora«. Po drugi strani pa sta v večji razdalji od »Intrepida« postavila vesoljski laboratorij z znanstvenimi instrumenti, ki še zmerom posredujejo Zemlji dragocene podatke o dogajanjih na Luni. Seizmograf, ki sta ga postavila je zabeležil silen potresni sunek, ki je trajal skoraj pol ure, ko je zgornji del »Intrepida« (to je ladjice s katero sta se vesoljca ponovno spojila z matično ladjo »Yankee-Clipper«) treščil kakih 60 km daleč od njunega pristajališča na Luni. Nehote sta vesoljca prinesla seboj precej prahu z Lunine površine, ki jim je delal pozneje v vesoljski ladji hude preglavice. V vesolju vlada breztežnost. Drobni prah je začel prekrivati instrumente, in kar je bilo še huje, začel je dražiti organe treh vesoljcev. Vendar to ne predstavlja težav za prihodnje polete, kajti motnje na dihalnih organih niso povzročale vesoljcem posebnih težav.

Japonska dobi nazaj otok Okinawa

Ob zaključku razgovorov med ameriškim predsednikom Nixonom in japonskim premijerom Eisakom Satom je Bela hiša v petek, 21. novembra, objavila skupno sporočilo (Sato je bil pet dni na uradnem obisku v ZDA), v katerem je rečeno, da bodo Združene države Amerike do leta 1972 vrnilo Japonski otok Okinawa ter umaknile jedrsko orožje iz oporišč na otoku.

Sporočilo še dodaja, da bodo pred izročitvijo otoka sklenjeni sporazumi, da bi ne prišlo do ošibitve varnosti na Daljnem vzhodu in na Japonskem. Amerika bo obdržala svoja oporišča na otoku, za katere bo še naprej veljala ameriško-japonska pogodba o varnosti.

Cabot Lodge proti nesmiselnim pogajanjem

Cabot Lodge je odstopil s položaja načelnika ameriške delegacije na pariških pogajanjih za Vietnam. Podobno je storil tudi njegov namestnik, podnačelnik delegacije Lawrence Walsh. Sporočilo je dal predstavnik Bele hiše Ronald Ziegler, ki je povedal, da ni Nixon doslej še izbral njunih naslednikov. Odstop stopi v veljavo 8. decembra.

Pismi, s katerima sta Lodge in Walsh sporočila Nixonu svoj odstop vračata na Hanoj krivdo za zastoj pogajanj. Poleg osebnih razlogov za njun odstop navajata oba diplomata razočaranje nad »nesmiselnim pogajanjem« s Hanojem.

Ameriško delegacijo v Parizu bo začasno vodil Philip Habib, ki je že od začetka pogajanj maja 1968 član predstavništva ZDA.

OD TEDNA DO TEDNA

DR. KLAUS UPA, DA BODO SALT POGAJANJA NA DUNAJU

Ze v prejšnji številki je naš list na prvi strani objavil, da so se začela med Združenimi državami Amerike in Sovjetsko zvezo v Helsinkih pogajanja Vzhod — Zahod o omejitvi strateškega orožja, tako imenovani pogovori SALT.

V tej zvezi je v torek, 18. novembra, avstrijski zvezni kancler dr. Josef Klaus na tiskovni konferenci avstrijske ljudske stranke izrazil željo, da se bodo pristni pogovori, po sedanjih pripravljajih, med Združenimi ameriškimi državami in Sovjetsko zvezo nadaljevali na Dunaju.

V šali je primerjal zvezi kancler dunajsko vreme z onim v Helsinkih: »Tam sneži in dežuje... dan traja le od 9. do 3. ure popoldan.« Poleg »geografskih in klimatskih prednosti« ima Dunaj še »vse druge možnosti«, tako npr. lahko prireja tudi velike kongrese. Avstrija, je dodal dr. Klaus, se je zavzela po svojem zunanem ministru za Dunaj; s temi stiki tudi še danes nadaljuje.

JUGOSLAVIJA IN AVSTRIJA O POLITIČNIH VPRAŠANJH

Zastopniki jugoslovanskega in avstrijskega zunanjega ministrstva so imeli 18. in 19. novembra na Dunaju informativne razgovore o aktualnih vprašanjih mednarodne politike posebno s področja evropskega sodelovanja in varnosti. Zastopnike zunanjegega ministrstva je sprejel tudi zunanji minister dr. Kurt Waldheim.

»DIPLOMATSKO PREMIRJE« ZA GIBRALTAR

Z resolucijo na skupščini Združenih narodov v New Yorku sta britanska in španska delegacija sklenili, da zaenkrat ne bosta razpravljali o gibraltarskem problemu.

Predstavniki španske vlade je pojasnil, da bi sicer problem ostal na dnevnem redu in bodo v katerem koli trenutku lahko o njem razpravljali. Britanski predstavnik pa je poudaril, da bodo to vprašanje rešili samo s sporazumevanjem. Po njegovih besedah si je Velika Britanija vedno prizadevala za dobre odnose s Španijo, vendar pa se ne bo odpovedala Gibraltaru, dokler se prebivalstvo tega ozemlja ne bo odločilo za špansko vlado.

KIESINGER PONOVO IZVOLJEN ZA VODITELJA KRŠČANSKO- DEMOKRATSKE STRANKE

Dne 18. novembra je zahodnonemška krščansko-demokratska stranka za svojega voditelja ponovno izvolila nekdanjega zveznega kanclerja Kurta Kiesingerja. Pri vo-

litvah se je namreč izkazalo, da je precej njegovih pristašev odpadlo od njega. Na glasovanju je dobil 366 glasov, medtem ko je na kongresu pred dvema letoma glasovalo zanj 423 delegatov.

VOJAŠKI IZDATKI FRANCIJE

»Želimo, da bi ta pogajanja uspela, kajti prave razorožitve ne bo vse dotlej, dokler velesili ne bosta pristali na to, da uničita vse zaloge obstoječega jedrskega orožja in dokler se ne bosta odrekli nadaljnji proizvodnji jedrskega orožja.« Tako je v zvezi z ameriško-sovjetskimi razgovori v Helsinkih izjavil francoski obrambni minister Michel Debré. Kot znano se pogovarjata obe velesili o zaviranju strateškega orožja.

Dobre je govoril v parlamentu v zvezi z razpravo o francoskem proračunu za narodno obrambo, ki znaša 27 milijard 190 milijonov frankov.

V ŠVICARSKEM KANTONU FRIBOURGU VOLILNA PRAVICA TUDI ŽENSKAM

Končno so se z ljudskim glasovanjem tudi Švicarji iz kantona Fribourg odločili za žensko volilno pravico. Ženske bodo lahko tudi izvoljene. Za priznanje volilne pravice je glasovalo 19.029 volilcev, 7.771 pa proti. Zanimivo je, da so prav v tem kantonu Švicarji pred 10 leti z ljudskim glasovanjem zavrnili to žensko zahtevo, in sicer je tedaj glasovalo 18.780 volilcev proti 7.985 za. Švicarke so si doslej priborile volilno pravico v 6 kantoni (vseh 26 kantonov je 22). V kantoni Bern, Zürich in Grisons je kantonska vlada dovolila občinam, da po svoji uvidevnosti lahko ženskam priznajo volilno pravico pri občinskih volitvah. V francoskem predelu Švice nimajo ženske volilne pravice samo še v kantonu Valais.

ZANIMIVA ANKETA V ZAHODNI NEMČIJI

Anketa o javnem mnenju, ki jo je opravil inštitut za uporabno znanost v Bad Godesbergu, je pokazala, da je 74 odstotkov zahodnih Nemcev za politična pogajanja med Bonnom in Berlinom, 11 odstotkov je proti, 15 odstotkov anketiranih pa se ni odločilo.

UDAREC PROTI TISKOVI SVOBODI V GRČIJI

Grška vlada je izdala nove predpise proti svobodi tiska, ki sicer zadevajo neposredno predvsem finančno stran listov. Pristojbine na uvoz tiskovnega papirja bodo oproščeni listi, katerih naklada ne doseže 25.000, drugi pa bodo deležni samo 5 odstotkov popusta. Vlada si je zadržala pravico, da lahko omeji

obseg listov in da določi minimalno ceno. Ti predpisi bodo začeli veljati 1. januarja 1970. Založništva listov bodo glede ostalih davčnih predpisov izenačena. Posledica tega bo, da bo list z naklado 50.000 dnevno, ki bo imel letno 4 milijone draham dobička, plačal 6-krat več davkov kakor doslej. Poostreni so bili predpisi glede odgovornosti za objavljanje sestavkov oziroma vesti. Odgovornost je bila razširjena na ravnatelja, na glavnega urednika, urednike in ravnatelja tiskarne. Že več lastnikov in ravnateljev listov je izjavilo, da bodo prenehali izdajati svoje liste, med temi tudi lastnik lista »Akropolis« (110.000 primerkov naklade) in »Apogevmatini«, večerni list z naklado 120.000 primerkov.

POLJSKI ŽIDJE ODHAJAJO NA ŠVEDSKO

Od januarja 1969 je švedsko veleposlaništvo v Varšavi podelilo 2.000 vizumov poljskim Židom za vstop na Švedsko; doslej je vizum izkoristilo 1100 Židov. Poljska oblastva ne delajo nikakih ovir izseljevanju Židov. Švedske oblasti poskrbijo ob trenutku naselitve za njihovo vzdrževanje, dokler ne najdejo stalnega mesta. Po poročilu iz angleških virov se Židje radi naseljujejo na Švedskem, to je v državi, od koder so možni stiki s Poljsko. Poljski Židje odhajajo tudi čez Avstrijo in Italijo v druge države, tako v Združene države Amerike in v Avstralijo. Pripominjajo, da gre predvsem za izobražence, včasih tudi za takšne, ki so bili poprej v poljski službi na Švedskem. Poljska oblastva želijo, da bi si Židje, ki se nameravajo izseliti, poskrbeli izraelski vizum ne glede na to, kje se bodo dokončno naselili. Židje domnevajo, da jih hočejo Poljaki tako vtakniti med sioniste, to je židovske nacionaliste, ki se ne prilagodijo sožitju z drugimi narodi.

»VOHUNSKI SATELIT« DOKAZAL EKSPLOZIJU SOVJETSKE RAKETE

Pred nedavnim je velika eksplozija na ploščadi za izstreljevanje na kozmodromu v Bajkonuru praktično pokopala možnosti Sovjetske zveze, da bi še lahko tekmovala z Združenimi državami Amerike pri osvojitvi Meseca. To je izjavil znanstveni urednik neodvisne trgovske britanske televizijske družbe Fairley minul teden. Kot je znanstveni urednik dejal, je bila na novi ploščadi na bajkomurskem kozmodromu že postavljena velikanska sovjetska raketa, ko je nenadoma nastala strašna eksplozija. Očitno je, da je raketa eksplodirala. Peter Fairley meni, da je ameriški opazovalni satelit, tako imenovani »vohunski satelit« slikal porušeno sovjetsko ploščad. Sovjetska raketa naj bi bila po opisu tega satelita večja in močnejša kot ameriški »Saturn 5«. Podobno, čeprav manj natančno, je pisala malo prej ameriška strokovna revija »Aviation Week«.

(Nadaljevanje s prejšnje strani)

zbrali: koroški Slovenci hočemo živeti. S skupnim naporom nas vseh nam mora uspeti, da naše zahteve ne bodo naletele na gluha ušesa. Narodna skupnost, to smo mi vsi, ti in on in jaz; narod je organizem, ki ga vsak izmed udov ohranja in dopolnjuje — z delom, s kulturnim, gospodarskim, političnim; z marljivim delom. Zavedajmo se, dragi rojaki, da naj zveni v tem delu, v tem naporu, starodavna pesem pradedov ob knežjem kamnu, pesem svobode; da naj je v našem naporu vihrava kri kmečkih puntarjev, otožna pesem o kralju Matjažu, Slomškovo rotnenje ohraniti živ materin jezik, Janežičeva ogromna literarna dejavnost, kulturne stvaritve Mohorjeve družbe. Če bo v nas vse to živo, potem bomo preboleli zavest, da nimamo slavne s krvjo pisane zgodovine,

Narodni svet koroških Slovencev, ki stopa v tretje desetletje svojega obstoja, bo mogel svoje narodno-politične cilje uresničiti le ob sodelovanju vas vseh. Zato želi odpreti vrata vsakomur, ki se strinja z osnovnimi načeli naše organizacije. Še posebno vabi mladino.

Na skupni poti v lepo bodočnost

Iskreno želimo vsi, da nekega dne v očeh sodeželanov ne bi bila več sramota govoriti dva jezika, biti doma v dveh kulturnih svetovih, da bi bil nekega dne popolnoma pokopan grabežljivi nacionalizem, ki sega po tujem in je žejen zemlje in ljudi. Koroška dežela mehkih in romantičnih melodij, dežela nasprotij in dežela križišč, dežela slovenskega kneza in nemškega liberalizma, dežela samosvojih ljudi — to je naša domovina. Naša zvestoba domovini in naj bo zvestoba izročilu naših prednikov, zvestoba jeziku in zvestoba kulturnim stvaritvam. Naj zaključim z željo — in gotovo govorim tudi v vašem imenu, dragi prijatelji — da bi bodoča združena Evropa, ki jo z veliko marljivostjo gradijo na vseh koncih in krajih, imela tudi prostor za koroške Slovence, kajti samo v bratskem razumevanju in medsebojnem spoštovanju moremo graditi skupno hišo v enakopravnosti in v dostojanstvu. Naj bo darilo, ki ga jubilanu poklanjamo isto kot dar, ki so ga položili v tistih poletnih dneh leta 1949 v zibelko Narodnemu svetu: vnema za ideale, ki so bili našim prednikom sveti. Na tako obdaranem telesu smemo pričakovati bujne rasti. Država in dežela, katerih lojalni državljani in deželani smo, pa naj gradi hišo za vse. Koroški Slovenci ne prihajamo praznih rok. Če držijo Kocbekove besede »Slovenstvo je toliko kakor človeštvo«, moramo z vso vnetostjo svojih src uresničevati svojo podobo, da bomo uresničili človeka. Mi vsi — koroški Slovenci; da bodo tisti, ki pridejo za nami, mogli reči dediščina je živa. Umreti nečemo!

TEDENSKO OGLEDALO — KOMENTAR — REPORTAŽA — TEDENSKO OGLEDALO — KOMENTAR — REPORTAŽA — KOMENTAR — TEDENSKO OGLEDALO

PAKET SPREJET

Južnotirolska ljudska stranka (SVP) je na svojem zborovanju konec zadnjega tedna odobrila z neznatno večino 52,9 odstotkov tako imenovani paket in operacijski koledar, ki ju je izposlovala Avstrija skupno z južnimi Tirolci od Italije. V zdravstvenem domu v Meranu se je zbralo nad 1000 zastopnikov južnih Tirolcev, da se posvetujejo o določilih paketa, da ga sprejmejo oz. odklonijo. Deželni glavar in predsednik SVP, dr. Silvius Magnago, je zagrozil, da bo odstopil, če južni Tirolci ne bi sprejeli paketa, ki sicer ne vsebuje nobene idealne rešitve, a več za sedaj ni bilo mogoče doseči. Opozicija, ki jo vodijo Brugger, Benedikter, Dalsaß i. dr., trdijo, da zagotovila, ki jih daje paket, niso zadostna, vrhu tega pa je treba še doseči možnost za nadaljnja pogajanja, če bi se izkazalo, da paket le ni prinesel tistih izboljšav, ki so si jih pričakovali južni Tirolci.

Mednarodne garancije ni

Avstrijska svobodnjaška stranka (FPÖ) se je izrekla na nedavnem deželnem shodu v Salzburgu proti paketu in operacijskem koledarju, ker ne vsebuje nobene mednarodne garancije. Avstrija da se s tem docela umakne iz južnega Tirola ter ga prepusti samemu sebi. Tudi socialistična stranka ni

za paket, ker ima lastne predstave. Zaradi tega se je izrekla proti paketu socialno-demokratska stranka Egmonta Jennyja, ki je imela prav tako konec prejšnjega tedna svoje zborovanje. Od vseh v avstrijskem parlamentu zastopanih strank je potemtakem za sprejem samo ljudska stranka, ki je kot vladna stranka izposlovala od Italije ta paket, ki so ga imenovali nekateri že »Pandorino vrečo«. Tudi v širokih krogih južnih Tirolcev ni bilo jasne predstave o tem, koliko dobrega oz. slabega vsebuje ta »Pandorina vreča«. Zelo kočljiva točka v vsej zagati pa je bilo tudi dejstvo, da se nemško in italijansko besedilo ne ujemata, tudi opombe pod črto se včasih razlikujejo kar močno.

Važno podporo je dobil Magnago od tirolskega deželnega glavarja Wallnöferja, ki je istotako mnenja, da več trenutno ni bilo možno doseči od italijanske vlade. Seveda to ne more zakriti dejstva, da je v avstrijski ljudski stranki tudi mnogo ljudi, ki so proti paketu, med njimi zlasti vzhodnotirolski državnozbornski poslanec Kranebitter. Vse kaže, da bo parlamentarna debata o južnem Tirolu, ki bo najbrž tik pred božičnimi počitnicami precej razburkana. Zanimiva pa utegne tudi postati razprava v rimskem parlamentu, ker so

zlasti italijanske desničarske stranke proti paketu, ki po njihovem mnenju daje južnim Tirolcem preveč pravic in zagotovil.

Bilanca za sedaj še pozitivna

Tisti, ki so glasovali za paket, so glasovali za vse prednosti in ugodnosti, tistim, ki so paket odklonili, se ni bilo treba odpovedati velikim dragocenostim. Benedikter je izjavil, da je treba misliti na dolgi rok, ne, ker bi bil današnji statut avtonomije tako idealen, ampak, ker si ga južni Tirolci še lahko privoščijo. Benedikter je označil paket kot mojstrovino dejanja z eno in jemanja z drugo roko.

Magnago je v enem svojih govorov naglasil, da se bo Avstrija ravnala natančno po tem, kako stališče bodo zavzeli južni Tirolci do paketa v prihodnosti, ki bo začel veljati. Avstrija da se bo šele tedaj umaknila iz spora, če bo paket izpolnjen tudi po mnenju južnih Tirolcev. Magnago se je skliceval v svojem zagovoru na številne intervencije za politične pripornike in na napore, da bi zboljšal vsebino paketa (»molzel sem, molzel in molzel«). Magnagu se je pridružil tudi Mitterdorfer; po njegovem mnenju bi bilo odklonilno stališče tudi zaradi tega napačno, ker še ni bilo nobenih alternativ. Manjšinskega vprašanja tako dolgo ni mogoče rešiti, dokler obstaja položaj manjšine. Šele če bi popolnoma pustili nacionalizmi, bi se dalo južnotirolsko vprašanje docela rešiti.

Odmev v javnosti

Izkazalo se bo seveda šele v prihodnjih dneh, ko bodo razpravljali o paketu v rimskem parlamentu, kako je stališče italijanskih političnih strank in kaka je dejanska pripravljenost rimske vlade, ki se lahko opira samo na krščansko-demokratsko manjšino; kaže, da je levičarske stranke zaradi paketa ne bodo ogrozile, precej jasno pa je tudi stališče desničarjev, fašistov, monarhistov in liberalcev.

Zanimivo bo tudi, kak bo odmev med narodnimi manjšinami v Italiji, med Francozi v Aostii, Katalonci na Sardiniji, Siptarji, Grki in Hrvatii v južni Italiji (tam je seveda vprašanje obrnjeno precej drugače), med Furlani, zlasti pa med Slovenci na Tržaškem in Goriškem, Beneški Sloveniji in Kanalski dolini. Neizpodbitno dejstvo je namreč, da Slovenci še zdavnaj nimajo pravic, ki jih uživajo južni Tirolci, v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini pa nimajo niti najosnovnejših zagotovil.

Človek pa se sprašuje ob paketu in vseh dogodkih v zvezi z južnim Tirolom, kako to, da Avstrija do danes še ni izpolnila cele vrste določil člena 7 državne pogodbe. Vzemimo samo dvojezične krajevne napise, lastno poslopje Državne gimnazije za Slovence, ali pa napade na slovensko imetje zadnje leto, ki so kričeč dokaz diskriminacijskega duha v deželi Koroški. Beseda toleranca, najsi bo še tako lepa, tu ne more izbrisati slabega vtisa. Jože Wakounig

Sadovi dela in idealizma

Celovski Gallus na pragu svoje desetletnice

Pevsko društvo Jakob Petelin Gallus v Celovcu je imelo 15. novembra svoj 4. redni občni zbor. Društvo je bilo ustanovljeno v aprilu leta 1960 in stoji tako zdaj na pragu praznovanja svojega desetletnega obstoja. Občni zbor, ki se ga je udeležilo nad 50 članov pevcev in zastopniki oziroma predstavniki organizacij Krščanske kulturne zveze in Narodnega sveta koroških Slovencev, je bil obračun in pregled doslej opravljenega dela. V desetih letih svojega obstoja si je društvo zagotovilo v kulturnem življenju koroških Slovencev stalno mesto.

Poročila odbornikov so prikazala Gallusovo delovanje v zadnjih treh letih. V tem času je imel Gallus petnajst samostojnih koncertov, sodeloval je pri sedmih prireditvah drugih organizacij in petkrat je pel za radijsko snemanje v Celovcu in enkrat za RTV Ljubljana. Med zborovimi nastopi, ki so še v posebni meri imeli namen utirati ugled naši narodnosti ter vzbujati mednarodno strpnost in prijazno sosedstvo, moramo omeniti Gallusov lanski nastop v Eisenstadtu na Gradiščanskem za oddajo avstrijske televizije ob državnem prazniku, in zborovo sodelovanje ob praznovanju 150-letnice pesmi »Sveta noč, blažena noč« za lanski božič v Salzburgu. Gallus je nastopil tudi v Straßburgu na povabilo prirediteljev v okviru »Zammelsberger Künstlertreffen«. Mednarodnega tekmovanja pevskih zborov v Gorici se je Gallus udeležil že trikrat.

Tudi v Sloveniji celovski Gallus ni nepoznan, saj ga je večkrat slišati na sporedu RTV Ljubljana. S samostojnim koncertom pa so Gallusovi pevci prvič nastopili novembra 1967 v Kranju, nato pa še na Bohinjski Bistrici, v Slovenj Gradcu, na Prevaljah, v Mariboru, v filharmoniji v Ljubljani, v Kropi, v Trbovljah in v Novem mestu. Poleg lastnih koncertnih nastopov je Gallus organiziral tudi pevske nastope na Koroškem večjemu številu zborov iz Slovenije; med temi zbori so bili akademski pevski zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane, mladinski zbor iz Slovenj Gradca, pevski zbor »Slavček« iz Trbovelj in pevski zbor »France Prešeren« iz Celja. Dan po občnem zboru je gostoval v Skofičah in v Bilčovsu moški zbor »Dušan Jereb« iz Novega mesta; tudi ob tega gostovanja je prišlo po Gallusovem posredovanju.

Gallusov pevovodja, prof. dr. France Cigan, je v svojem poročilu izrazil svoje zadovoljstvo nad udeležbo pri pevskih vajah. V zadnjih treh letih so pevci 80–90 odstotno obiskovali vaje, čeprav jih je dobra polovica z dežele in morajo prevoziti velike daljave na lastne stroške. »Najvidnejša in najlepša lastnost, ki je krasila pevce Gallusovega zbora v vseh desetih letih, je junaški idealizem, s katerim so žrtvovali svoj prosti čas in tudi del svojega zaslužka, da so mogli sami doživeti v zboru lepoto naše pesmi in se usposabljaljati, da so jo mogli posredovati tudi drugim.«

Gallusov predsednik, direktor Urhej Kassel, je znal najti iskrene besede zahvale za delo in žrtve, ki jih je Gallus že poklonil njegov dirigent. Zraven pa je napovedal, da je spored za praznovanje desetletnice že sestavljen: »Praznovali bomo, veselili se bomo, toda poleg veselja nas čaka težko delo.

Pripravljene moramo biti doprinašati žrtve — kot do danes — tudi še vnaprej!«

Na občnem zboru so Gallusovi pevci skušali skromno nagraditi dva svoja velika prijatelja. To sta direktor glasbene šole v Kranju, prof. Peter Lipar, in priznani poznavalec koroške ljudske pesmi, prof. Luka Kramolc. Izvolili so ju za častna člana Gallusovega zbora. V svojem nagovoru je ob tej priliki prof. Kramolc spregovoril tehtne besede o vnemi in požrtvovalnosti pevcev, posebej pa še o pomembnosti slovenske koroške narodne pesmi, ki je v naši narodni glasbi vodilna. 56 slovenskih glasbenikov jo je že prirejalo za najrazličnejše izvedbe od zborov in solospjevov do simfoničnega orkestra in godbe na pihala. Naša narodna pesem je tista vez, ki nas najbolj povezuje med seboj.

Poseben poudarek je Gallusovemu obč-

Beseda k nedeljski Ciril-Methodijski proslavi

Že 90. leto časti sv. brata Cirila in Metoda vesoljna Cerkev

Sv. Cirila so v Rimu takoj po njegovi smrti (869) častili kot svetnika. A njegovo čiščenje se je kmalu pozabilo. Sv. Metoda so častili samo Slovani. Čiščenje sv. bratov Cirila in Metoda se je polagoma udomačilo tudi med katoliškimi Slovani. Drugi katoličani pa ju niso častili. Kakor sta bila sv. brata preganjana in sumničena v zemeljskem življenju, tako sta morala celo med katoličani prenašati mnogo sumničenj še potem, ko sta se že veselila v nebesih. Mnogi so dvomili o njuni svetosti. Ti dvomi so bili končno premagani z okrožnico »Grande munus«, ki jo je izdal papež Leon XIII. dne 30. septembra 1880.

S to okrožnico je Leon XIII. ukazal čiščenje svetih slovanskih apostolov za vesoljno katoliško Cerkev. Ta okrožnica nadomešča slovesno svetniško proglasitev (kanonizacijo) sv. Cirila in Metoda. Od takrat se začela nova doba v čiščenju solunskih bratov; sv. Cirila in Metoda.

Katoliški Slovani so bili papežu Leonu XIII. tako hvaležni, da so v posebnih romarskih vlakih prihajali v Rim, zahvaljevati se za to okrožnico. Začeli so se bolj živo zavdati, kako važno vlogo jim prisojajo sv. Cerkev. Slomškova bratovščina sv. Cirila in

LIKOVNA UMETNOST:

Sepp Schmölzer v „Galeriji 61“

Tačas je v »Galeriji 61« odprta zanimiva razstava koroškega zlatarja-umetnika Seppa Schmölzerja, ki hkrati praznuje tudi svoj 50. rojstni dan.

Sepp Schmölzer je bil rojen v Feldkirchnu, izučil se je pri tvrdki Kern v Celovcu zlatarske obrti, pozneje pa je predsedal na učiteljski, a še predno ga je končal, je moral k vojakom. Šele po vojni je maturiral, sprva je bil ljudski, potem meščanskošolski učitelj v Celovcu. Zraven tega je opravil še pomočniški izpit iz zlatarske obrti, posvetil pa se je tudi grafiki in fotografiranju. Pod najtežjimi materialnimi okoliščinami je Sepp Schmölzer nadaljeval študij (dva semestra) na akademiji za upodabljačo umetnost na Dunaju (pri prof. Dobrovskem). Zaradi težke bolezni je moral potem opustiti učiteljski poklic in študij umetnosti.

Posvetil se je čisto zlatarski umetnosti — precej tvegana zadeva, pri tako visokih cenah, in sprva tako majhni prodaji svojih izdelkov. »Ustvarjati pa zalogo, ne delati po naročilu, pa pomeni, se sam denarno podpirati.« No, neumorni Schmölzer je pre-

UMRL JE JACK KEROUAC

Vodilni pesnik nove generacije v ameriški književnosti Jack Kerouac je nenadoma umrl v St. Petersburgu na Floridi v Združenih državah Amerike. Sedemindesetletni Jack Kerouac je te mesece pisal daljši roman.

OPERA PO DÜRRENMATTOVI DRAMI

Avstrijski komponist Gottfried v. Einem piše novo opero po Dürrenmattovi dramati »Obisk stare gospe«. Na oder dunajske državne Opere jo bodo postavili prihodnje leto.

nemu zboru dal s svojo navzočnostjo veliki prijatelj koroških Slovencev, g. vladni svetnik Konrad Meršič, nadzornik za hrvaško šolstvo na Gradiščanskem. Poleg kulturnega filma, ki je prikazal preprosto življenje in bogate običaje »od zibeli do groba« v hrvaški vasi na Gradiščanskem, je gospod nadzornik znal tako prepričljivo spregovoriti o skupnih skrbeh in o skupnem veselju gradiščanskih Hrvatov in koroških Slovencev, da bodo njegove besede vsem, ki so jih slišali, še dolgo zvenele v srcu.

Pevci so izvolili tudi novi društveni odbor, ki ga sestavljajo predsednik dir. Urhej Kassel, podpredsednica Hilda Leimisch, pevovodja profesor dr. France Cigan, blagajničarka gospa Marica Tischler in tajnik dr. France Urbinc.

Gallusov občni zbor je pokazal sadove skupnega dela in prizadevanj, uspehe in neuspehe skupine idealistov, ki hočejo graditi, ne pa že obstoječe razdirati. Naj jih enak idealizem kot doslej vodi tudi v drugem desetletju društvenega delovanja!

Metoda se je začela poživljati in še bolj širiti. To bratovščino je ustanovil škof Anton Martin Slomšek pri Sv. Andražu na Koroškem leta 1851. Stara je torej 118 let in ima vso domovinsko pravico na Koroškem.

Papež Leon XIII. je tako pohvalil in priporočil Slomškovo bratovščino, danes Apostolstvo sv. Cirila in Metoda:

»Slednjic hočemo, da bi vsi častili in prosili sv. Cirila in Metoda, da po milosti, ki jo imata pri Bogu, po vseh vzhodnih deželah varujeta krščanstvo, katoličanom izprosita stanovitost, nezedinjenim pa voljo k zedinjenju s pravo Cerkvijo!«

Praznujemo torej tudi letošnji 1100-letni jubilej sv. Cirila in Metoda, namreč 1100-letnico Cirilove smrti in 1100-letnico posvetitve sv. Metoda za prvega panonskomoravskega nadškofa, s pravim duhom sv. Cerkvi in njegovim voditeljem (papežem) zvestih katoličanov!

Za proslavo je izšla tudi večjezična spomenica »Mater Ecclesiae« — »Presveta Bogorodica«. V njej boste brali mnogo zanimivega, koristnega in za ekumenični apostolat potrebnega. Sezite po njej že pred proslavo in poslej!

Dr. Metod Turnšek

brodil tudi te težave, danes je poznan po vsem svetu, v Evropi kot onstran morja. Kdor je videl njegovo razstavo v »Galeriji 61« leta 1962, temu bo ponovno srečanje z umetnikom, sedem let pozneje, prav tako v isti galeriji, samo v veselje. Vodstvo galerije je storilo vse, da je razstava tako lepo uspela.

Na kraju naj še omenimo, da bo razstava Seppa Schmölzerja v »Galeriji 61« odprta še do 5. decembra. Odprta je od ponedeljka do petka, od 16. do 19. ure.

GRAFIČNA RAZSTAVA EDVARDA MUNCHA

V celovškem umetniškem domu je odprta razstava velikega norveškega grafika Edvarda Muncha. Nad sto originalnih grafik prikazuje tega svetovnoznanega norveškega ekspresionista.

Voditeljici kulturnega referata mesta Celovca dr. Bärnthalerjevi je po posredovanju uspelo, da so lahko to razstavo odprli v Celovcu. Munch je edini nordijski umetnik, ki je za evropsko likovno ustvarjanje odločilnega pomena.

Munch se je rodil leta 1863 v Lötenu, severno od glavnega norveškega mesta Osla; umrl je 1944 v Eskelyju pri Oslu.

V začetku šestdesetih let so ustanovili v Oslu »Muzej Munch«, da bi mogli na ta način spraviti v njem številno umetnikovo zapuščino, približno 10.000 grafičnih listov, čez 1000 slik in 4500 akvarelov in risank. Razstavo v Celovcu je organiziral tudi muzej, ki je prepotoval v enem letu že mesta Hamburg, München, Nürnberg, Maribor, sedaj je pri nas, kjer bo ostala odprta do 4. decembra. Ljubiteljem likovne umetnosti priporočamo, da si ogledajo enkratno razstavo tega velikega norveškega umetnika.

B. L.

SLOVENCİ

doma in po svetu

75. rojstni dan slovenskega akademika prof. inž. Feliksa Lobeta

Akademik prof. inž. Feliks Lobe je pred nedavnim slavil svoj 75. rojstni dan. Po štiridesetih letih, kolikor je profesor inž. Feliks Lobe predaval na strojni fakulteti v Ljubljani, je pred meseci prišel tudi dan, ko se je moral posloviti od svojih kolegov in svoje predavateljsko mesto prepustiti mlajšim.

Akademik prof. inž. Feliks Lobe se je rodil dne 14. oktobra 1894 v Ljubljani. Od konca leta 1915 se je vpisal na strojno fakulteto v Pragi. V času študija je moral nekajkrat prekiniti redno šolanje in leta 1922 je diplomiral na strojni fakulteti na Dunaju. Po dokončanem šolanju je ostal na praksi v Avstriji, kasneje pa se je zaposlil tam, kjer je začel svojo strokovno kariero. Po šestih letih se je vrnil v domovino. Pred štirimi desetletji je prvič predaval na strojni fakulteti v Ljubljani. Takrat te fakultete pravzaprav še ni bilo, v sklopu elektrotehnične fakultete sta bila samo 1. in 2. letnik. Do takrat so morali študentje, ki so študirali strojništvo v Ljubljani, po prvih dveh letih nadaljevati študij v Zagrebu ali Beogradu. V začetku leta 1937 je prof. inž. Feliks Lobe izdelal načrt za gradnjo nove stavbe. Leto dni kasneje pa so začeli z delom. Pomanjkanje denarja in delno tudi vojna sta onemogočila dokončati delo. Šele 1946 je bila stavba strojne fakultete dokončno zgrajena.

Tako je bilo Slovincem omogočeno, da so lahko študirali strojništvo doma. To je bil velik delež k razvoju visokega šolstva v Sloveniji in poseben doprinos k razvoju ljubljanske univerze. Za svoje pionirsko delo pri rasti strojne fakultete in za svoje 40-letno pedagoško delo je dobil akademik prof. inž. Feliks Lobe vrsto priznanj in nagrad, med drugimi zlasti dve pomembni priznanji: red dela I. stopnje in red zasluge za narod z zlato zvezdo. Poleg tega je dobil še več velikih zveznih nagrad, tako nagrado sklada Borisa Kidriča, Prešernovo nagrado in druge.

Slovenci v muzeju moderne umetnosti v Nürnbergu

V Nürnbergu se pripravljajo na otvoritev muzeja moderne umetnosti pri inštitutu za moderno umetnost. Podpredsednik inštituta je ravnatelj Moderne galerije v Ljubljani Zoran Križičnik. V muzeju bo trideset razstavnih prostorov, namenjenih sodobnim avtorjem. Poseben razstaveni prostor bodo imeli slikarji Stupica, Bernik in Džamonja ter Buičeva, v sami zbirki pa bodo zastopani še drugi jugoslovanski avtorji. O slikarjih, ki jim bodo dodelili samostojni razstaveni prostor, bodo posneli film in izdali monografijo.

Pogovor ob razstavi »Ura pravljic, oblike in možnosti«

Pionirska knjižnica in oddelek za likovno vzgojo pri zavodu Pionirski dom ter ZPM so ob 20-letnici Pionirske knjižnice pripravili študijsko razstavo »Ura pravljic, oblike in možnosti«. Na otvoritvi so govorili Slavko Kranjc, direktor Pionirskega doma, Stanka Sagadin, predsednica ZPM Slovenije, Lepša Šturm, predsednica društva bibliotekarjev Ljubljane ter Martina Šircelj, upravnik Pionirske knjižnice. Študijska razstava »Ura pravljic...« prikazuje v prvem delu gradivo za pripravo različnih oblik ure pravljic, v drugem pa so razstavljene likovne stvaritve otrok. V času razstave je bil tudi dvodnevni seminar.

Priznanje slovenskima geografoma

Münchensko geografsko društvo je slavilo 20. novembra 100-letnico svojega obstoja. Ob tej priložnosti je sprejelo društvo v svoje vrste nekaj znanih evropskih geografov, med njimi Slovenca prof. doktorja Svetozarja Ilešiča za častnega in prof. dr. Vladimira Klemenčiča za dopisnega člana. Tako visoko priznanje sta slovenska geografa prejela za sodelovanje pri utrjevanju in razvijanju koncepta socialne geografije, za sodelovanje z münchenskimi geografi ter za zasluge pri razvijanju socialne geografije v Sloveniji.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

PETEK, 28. novembra, ob 19.30 Giuseppe Verdi: Ples v maskah (Ein Maskenball) — opera v treh dejanjih. — SOBOTA, 29. novembra, ob 19.30 Emmerich Kalman: Čardaška kneginja (Die Csardasfürstin) — opereta. — NEDELJA, 30. novembra, ob 10. uri C. von Brentano: Boljši princ (Der Flohprinz) — pravljica igra in ob 15. uri Verdi: Ples v maskah.

Nove božične pesmi

Slovenski cerkveni zbori tržaške škofije so med seboj povezani v posebno zvezo, ki prireja skupne nastope in tečaje za pevovodje ter oskrbuje zborove z notnim materialom. Tako je ta zveza tik pred lanskimi božičnimi prazniki izdala zbirko božičnih pesmi. Zbirka ima naslov »Sveta noč« in obsega sedem umetnih in tri priredbe ljudskih pesmi. Nekaj pesmi je lahkkih, da jih bo zmožl vsak povprečen cerkveni zbor, nekaj pa je zahtevnejših: torej za vsakega nekaj. Priporočamo jih našim pevovodjem, da si jih oskrbijo. Na ta način bodo med častitljive stare, pa vedno lepe božične pesmi mogli vplesti tudi kakšno svežo, novo, sodobno — v veselje pevcem in vernikom, Bogu pa v čast.

Zbirko »Sveta noč« dobite v Mohorjevi knjigarni v Celovcu. Zbirka je okusno opremljena in tiskana na lepem belem papirju.

Dr. F. C.

Ob robu povedano

KAJ BO Z VETRINJSKIM GRADOM?

»Bežimo, tecimo, cigani grede...!« Kakor svojčas otroci ciganov, tako se nekateri Vetrinčani bojijo Slovencev. Zakaj se bi jih ne bali? Ko pa gre za nemško Koroško! Doslej smo še vedno brali in slišali, da je južni del Koroške »gemischtsprachiges Gebiet«. In nihče, niti ne pisec svarilnega poziva v *Kleine Zeitung* »Was wird aus Schloß Viktring?«, ne more utajiti še danes slovensko govorečih prebivavcev vetrinjske občine. Seveda, kakšen škandal bi to vendar bil, ako se »wegen ein paar Schilling mehr ein Kärntner Kleinod« prepusti slovenski organizaciji, ki je domača, koroška kot vetrinjski samostan in povrhu še cerkvena bratovščina, katere pokrovitelj je celovski škof!

Da, upniki naj le resno izprašajo svojo vest, kaj je bolj važno: polna mošnja ali nemška Koroška (»ein praller Geldbeutel oder ein deutsches Kärnten«). Joj, kako dolga je še pot do združene Evrope! Krivi temu so seveda samo Slovenci, ki se jih najboljše izogibamo kot kuge, kot ciganov. Zdaj razumem, zakaj nas je leta 1950 v Benetkah v cerkvi sv. Marka neki uslužbenec tako grozno pogledal, ko smo rekli, da smo Slovenci, ter izdaval: »Sloveni? Quella gente pericolosa?!« (Slovenci ste? Ta nevarni narod?!) Ubogi Ventrinj, ako se v tvojem gradu res kdaj naseli »quella gente pericolosa«!

FEDERALIZACIJA ZNANOSTI

Federalizacija znanosti — grozen izraz, še bolj grozovitno pa je dejstvo. Ni izmišljotina, je resnica.

Ravnatelj deželnega arhiva dr. Wilhelm Neumann je predaval o koroškem Abwehrkampfu (glej poročilo, stran 5). Dvignili so se zastori, padle so legende. In na odru znanosti se je zgodil zanimiv zaplet. Nič več in nič manj — tam »tako imenovani znanstveniki« z Dunaja, ki vnašajo na Koroško pogubno seme znanstvene ljuljke, tu pa Korošci, domovini zvesti seveda, ki so po dolgi mlačvi edini prišli do edino zvečjavne resnice. Govoril je dr. Martin Wutte v svoji knjigi, in to je res, nič več in nič manj. Vinzenz Schumy, prvi predsednik koroškega Heimatdiensta, je vnesel v svet legende (ali če smo že znanstveno eksaktni: zgodovinsko neresnico ali laž). Tisti Vinzenz Schumy, ki je bil pred »spreobrnitvijo« slovenski potujoči učitelj.

Federalizacija znanosti. Kdo ima prav? Dunajski zgodovinarji, ki se sklicujejo na najnovejše arhivne zapise, ali dr. Neumann, ki se sklicuje zgolj na dr. Martina Wutteja, čigar knjiga je izšla v drugi izdaji leta 1943 (1).

Čaka nas še veliko presenečenje. Doktor Hans Steinacher (»Sieg in deutscher Nacht«), bo v kratkem izdal spomine, lastno gledanje na čase pred 10. okt. 1920. Ali se bo še federaliziralo naprej?

Zgodovinska resnica pa je samo ena.

ježek

Moški zbor „Dušan Jereb“ gostoval na Koroškem

Na povabilo pevskega društva »Jakoba Petelina-Gallusa« je v nedeljo, 16. novembra, popoldne, gostoval v Podjeterberku (Škofiče) moški zbor »Dušan Jereb« iz Novega mesta.

Ob začetku je pevovodja »Gallusa« prof. dr. France Czigan na kratko razložil, kako je prišlo do tega koncerta in naglasil globlji pomen gostovanja. Dejal je med drugim, da je to povratni obisk zbora »Dušan Jereb«, na čigar povabilo je lansko leto gostoval naš »Gallus« v Novem mestu. Ker pa Gallusov zbor »ni nikjer doma«, sta prevzeli organizacijo prireditelj okrajni društvi: za popoldansko prosvetno društvo »Edinost« v Škofičah in za večerno — gostje so priredili koncert tudi še v Bilčovsu — tamkajšnje prosvetno društvo »Bilka«.

Tako gostje, kot gostitelji so izrazili upanje, da bi se ta kulturna izmenjava med slovensko manjšino na Koroškem in matičnim narodom intenzivirala in da bi se kontakti pospeševali, ker je pač izmenjava kulture eno najboljših sredstev in možnosti za medsebojno spoznavanje, pa tudi za medsebojno spodbujanje — in mislim, da to zadnje, s strani matičnega naroda, prav posebno mi koroški Slovenci — odkrito povedano — zares potrebujemo.

Številčno in glasovno močni moški zbor »Dušan Jereb«, se je predstavil s pesmijo Matije Tomca »Mi smo Dolenjci« povsem samozavestno. Občinstvo je goste in pesem pozdravilo z navdušenim ploskanjem. Sledila je vrsta slovenskih in slovenskih umetnih ter narodnih pesmi, izmed katerih bi navedel le nekatere. Dobro interpretirane so bile med drugimi skladbe Vasilija Mirka »Na trgu« (po besedilu Dragotina Ketteja), Hugolina Sattnerja »Pogled v nedolžno oko« (Simon Gregorčič) — mislim, da je bila pri tej pesmi neupravičeno izpuščena tretja kitica, ki tvori s prvima dvema vsebinsko enoto — nadalje pesem »Zvezde žarijo pokojno« (Fran Venturini), ki jo je odlikoval občuteno zapeti bariton solo. Enako Fr. Maroltova »Vojaška«.

Za to ali ono glasovno neenotnost pri nekaterih pesmih bi dal krivdo tudi občinstvu, ki se je razmeroma pozno spomnilo, da kajenje ne samo moti, ampak tudi škoduje zboru.

Glede dinamike zbora moram v prvi vrsti pohvaliti polni in zveneči forte, čeprav je bil na nekaterih mestih zapet preveč robustno. Le poredko je bil čuti rahel piano, ki bi dal, ravno zgoraj omenjenim pesmim še zadnji blišč.

Zastopane in občuteno zapete so bile tudi slovanske pesmi, izmed katerih so najbolj ugajale belokrajnska »Cvetje mi polje pokrito«, hrvaški »Kolo« ter ruska narodna »Osamljeno zveni zvonček«, pri kateri smo občudovali zahtevni in izgajeno zapeti solo (iz fonetičnih razlogov pa je za to pesem bolj primeren original).

Pohvala velja zmogljivosti zbora, ki je naše občinstvo z obširnimi sporedom že kar razvadilo.

Zelo posrečena je bila sestava sporeda, ki je vsebovala v prvem delu predvsem domovinske, v drugem pa fantovske pesmi. Namenoma gostje niso peli koroških pesmi, ker bi bile — kot so izjavili — zapete preveč »po dolenjsko«. Mislim pa, da je bila ta poteza v prvi vrsti razveseljiva zaradi tega, ker smo lahko tako spoznali čimveč dolenskih pesmi; prenekatero naši ljudje namreč sploh niso poznali.

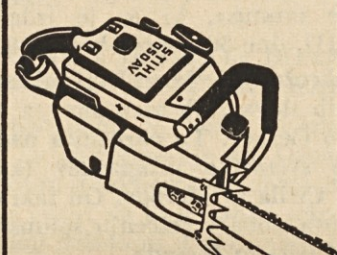
Ob koncu so se gostje spomnili še 70-letnega jubileja Pavla Kernjaka — skladatelj je bil navzoč — in mu poklonili njegovo »Katr'co«.

Ne samo »steber« zbora, ampak tudi popolnoma siguren in vrhu tega zelo temperamenten je zborovodja Tone Markelj. Zbor mu je sledil na vsak mig. Tudi dobro premišljena poteza, ki izvira z dolgoletne prakse, da poje zbor brez not. Tudi to je odločilen doprinos h kakovosti njegovega zbora.

Predsednik SPZ Hanzi Weiß se je ob koncu zahvalil zboru za obisk in kulturni užitek ter izrazil željo, da bi se ti kontakti nadaljevali. Občinstvo je temu pritrnilo z navdušenim ploskanjem.

Jožko Kovačič

STIHL
050AV

eine Universalsäge für die Waldarbeit. 5,5 DIN PS stark und 9,8 kg leicht, außerdem hat sie den vibrationsdämpfenden STIHL-AV-Griff.

Potrošniku je zastopstvo vedno na voljo

KAUFHOF - VELETRGOVINA

VALENTIN in ANGELA Blažej
PLIBERK — LIBUČE
tel. 04235-394 (noč. št. 302)

GLOBASNICA

Kovaškega mojstra Jurija Konečnika so poznali daleč naokoli. Ne samo po svojih kovaških spretnostih nam je bil drag in ljub, marveč je bil znan tudi kot strokovnjak vodovodov.

Rodil se je pri Konečniku v Vogrčah in častno nosil ime očetovskega doma do svojega groba.

Ko se je svojega kovaštva izučil in izvežbal v raznih kovačnicah, je začel samostojno kovaštvo v Globasnici in tam leta 1931 poročil šiviljo Ivanko Sadjak.

Hčerki Marica in Emica sta dom poživili, oče in mati pa sta pridno skrbela za vsakdanji kruh. Kljub skromnim prilikam jih je krajevno sovraštvo spravilo tudi na listo izseljencev v izgnanstvo v taborišče Hesselberg.

Okoliški kmetje so spoznali v Juriju pridnega strokovnjaka in ga klicali na pomoč v raznih potrebah. Tam je imel tudi priložnost spoznavati gospodarske in družinske prilike in dana mu je bila tudi priložnost pomagati marsikateri številni družini.

Po končani vojni je Jurij skupno s šimonom Malejem našel pot ali pomagal to pot najti, da so Amerikanci po dolgih težavah vendar izvedli vrnitev v domovino.

Doma je zagrabil za kladivo in posvetil vso skrb že v prvih tednih za obnovo doma. Rodila se mu je še tretja hčerka Lidija, ki živi sedaj s setro Emico v Kanadi.

ŠT. JAKOB V ROŽU

(Blagoslovitev kapele)

Zveza absolventk gospodinjskih šol vabi na srečanje absolventk in blagoslovitev nove kapele pri ŠOLSkih SESTRAH v Št. Jakobu v Rožu, ki bo v ponedeljek, 8. decembra, na praznik Brezmadežne.

Vse absolventke iz Št. Ruperta in Št. Jakoba v Rožu prisrčno vabijo

šolske sestre

CELOVŠKA AKADEMSKA DRUŽINA V RADIU

Decembrski radijski pogovor celovške akademske družine bo v ponedeljek, 1. decembra, ob 18. uri. Duhovnik, zdravnik, mati in očetje razpravljajo pod naslovom »Skrivnost življenja« o papeževi okrožnici »Humanae vitae«. Prijatelje duhovne prosvete opozarjamo na to radijsko oddajo božičnega meseca.

SELE

V nedeljo, 16. novembra, nas je obiskal g. Meršič, šolski nadzornik manjšinskih hrvatskih šol na Gradiščanskem. S predvajanjem televizijskega filma nam je pokazal delo, gospodarstvo, ljudske običaje, sploh vse zanimivosti iz življenja gradiščanskih Hrvatov. Z velikim zanimanjem smo gledali in poslušali ter občudovali ta narod, ki že nad 4 stoletja biva obdam od Madžarov in Nemcev, pa je vendar še ohranil svoj jezik in zavest narodne pripadnosti.

Naslednjo nedeljo, 23. novembra, pa so nas presenetili naši pevci. Pevsko društvo je priredilo pevski koncert. Menda se je prvič na tak način predstavilo javnosti. Mešani in dekljski zbor sta pela celo vrsto narodnih in umetnih pesmi blaglasno in občuteno. Pevovodja Francej Čertov žanje uspehe za svoj trud pri vajah. Nastopil je tudi fantovski kvintet in pokazal svoje pevske zmožnosti. O njem se sliši hvala v Selah in okolici in to hvalo tudi zasluži. Da spored ni bil preveč enoličen, je plesna skupina vmes trikrat predvajala razne narodne plesne.

Zdaj se pripravljajo tudi naši otroci na marijansko proslavo dne 8. decembra, s katero bo združena lepa božična igra.

Na sončnem bregu na Borovnici ležijo štiri posestva: Razarjevo, Hauptmanovo, Motlnovo in Kuhelnovo. Do njih sta vodila dva strma gorska pota. Sedaj so se posestniki opogumili in speljali sicer malo daljšo, a zato prav zloženo cesto, uporabno tudi za avte.

Cesta čez šajdo je na obirski strani že asfaltirana, na selski strani pa je delo v teku. Če zima še počaka, se morda tudi tu dovrši.

Eno leto za njeno sosedo Skutinjo je začetkom novembra umrla Helena Jug, pd. stara Rutarca v starosti 80 let. Težke udarce ji je prizadejala zadnja vojna: padli so vsi trije sinovi. Konec decembra 1945 pa se je pri žaganju drv smrtno ponesrečil njen mož Matevž. Kot užitek je imela mirno življenje in dobro oskrbo. Bila je globoko verná in blaga žena. Blag ji spomin!

Telesni naporji so ga prisilili leta 1961, da je moral odložiti kladivo in prepustiti nakovalu najemniku, ki sedaj častno nadaljuje Jurijevo delo.

Dne 9. novembra je ponoven napad zahteval, da so Jurija prepeljali v celovško bolnico, kjer se kljub veliki prizadevnosti zdravnikov in bolniških sester ni posrečilo vrniti Juriju zdravja. Končal je svojo življenjsko pot in se poslovil od svojega lepega doma in od svojih otrok in vnukov. Vrnil se je v domačo hišo. V sredo, 19. novembra 1969, ga je nepregledna množica pogrebcev spremila na globaško pokopališče. Domači župnik g. F. Posch je opravil ob asistenci pliberškega kaplana g. Petra Stickra, ki je bil skupaj s Konečnikom izseljen, pogrebne obrede in daroval mašo zadušnico. Cerkevni pevci so ob domu, v cerkvi in na grobu peli žalostinke. G. župnik je ob odprtem grobu nakazal življenjsko pot rajnega in za izseljniško zvezo se je rajnemu Juriju zahvalil za vso zvestobo g. Kramer.

Vsej žalujoči družini naše prisrčno sožalje.

Benjamin Britten: Vojni requiem

To znamenito delo je pretekli ponedeljek izvajala v veliki dvorani Glasbenega doma Slovenska filharmonija.

Najprej nekaj o skladatelju in njegovem glasbenem delu.

Benjamin Britten se je rodil v mali vasi ob morju v jugovzhodni Angliji. Sam je nekje povedal, da prihaja od tam, kjer so divje morske ptice doma, kjer so velika pristanišča in male ribiške vasi. Britten je zelo plodovit skladatelj. Daleč preko meja Anglije slovi po svojih številnih operah. Ni kak novotar, zna pa kot spreten skladatelj pričarati čudovite glasbene učinke.

Vojni requiem je eno izmed njegovih najnovejših del. V začetku 2. vojne so nemška letala strahovito bombardirala med drugim mesto Coventry. Porušena je bila tudi znamenita stolnica v tem mestu. Ko so po končanih vojnih strahotah zopet zgradili mesto, so obnovili tudi stolnico in sicer v spomin žrtev 2. svetovne vojne. Za posvetitev stolnice je Britten po naročilu napisal Vojni requiem kot bogoslužno delo, ki je tudi kot tako bilo izvajano pri posvetitvi. Svetovna kritika je to delo priznala za veliko mojstrovino in ga zdaj mnogokje izvajajo tudi na koncertih.

Besedilo Vojnega requiema je dvojno: spremenljivi spevi maše za rajne v latinškem jeziku in spomin na vojne žrtve, stra-

hote in nesmisel prelivanja nedolžne krvi — prvotno v angleškem jeziku (pevci so to peli v slovenskem prevodu). Spremenljive speve je skladatelj dal obema zboroma, vložke solistom, vsebino obojih pa glasbeno slika in tolmači z orkestrom. Moč Brittnovega glasbenega izraza je v melodičnih in ritmičnih domislekih, harmonije so trde, kot da nanje sploh ne polaga večje važnosti, zato toliko prijetneje zazvenijo nepričakovane konsonance na sklepih.

Delo stavi na izvajavce velike zahteve. Treba je priznati, da je bila izvedba delu in izvajavcem v čast. Dirigent je krepko obvladal vseh pet skupin, ki so delo izvajale. S skoro skopimi, a preciznimi gestami jih je vodil skozi vse delo, zdaj v neki prijetni zadržanosti, zdaj v mogočnih stopnjevanjih, kot so bila v Dies irae, Sanctus in v Libera me. Od solistov je bleščal spranov glas. Moška glasova sta včasih preveč lirično zvenela, zelo sta pa prišla do veljave pri ofertoriumu.

Kvaliteta dela in izvajanja bi zaslužila še boljši obisk: saj je bila dvorana skoro polna, ali nekaj vrst pa je le praznih označilo kulturno brezbriznost Celovca. Koncert, ki nam je Slovenska filharmonija nudila v okviru kulturne izmenjave med Slovencij in Koroško, je bila lepa obogatitev za vse, ki so se ga udeležili.

F. C.

PRI NAS NA KOROŠKEM

NONČA VES

(Blagoslovitev novih zvonov)

Že spomladi se je raznesla vest, da se nam utegne uresničiti dolgoletna želja, da dobimo za vaško cerkev nov veliki zvon. Kupiti bi ga imel neki dobrotnik iz vasi, domačin.

Takim novicam seve nismo posvečali posebne pozornosti, kajti čestokrat ostanejo taki načrti samo na papirju. Kdo pa zmore dandanes položiti na mizo toliko in toliko težkih tisočakov?

Ko je naš g. župnik naznanil, bilo je to okoli Velike Gospojnice, da se naj pripravimo na izredno veliko slavlje na vasi, je postajalo naše skromno upanje resnica, v

boljšem teku, ko nas obvestijo, da dosepejo zvonovi, če bi jih prepeljali po železnici, za par dni prepozno na določeno mesto. Na pomoč sta priskočila dva Wuntschekova delavca: g. Sollat in g. Hlebetz ter se s tovarnim avtomobilom podala na dolgo pot v Innsbruck. V enem dnevu in dveh nočeh so pripeljali zvonova.

Sedaj se je za Nončo ves pričel praznik. Ob treh popoldne so se pod milim nebom zbrali domača vsi vaščani ter s pozdravi, s petjem in deklamacijami izrekli novima zvonovoma pristrčno dobrodošlico. Po deklamacijah Mlinarjeve Micke in Grmovega Hermana, je g. dir. Herman Grm pozdravil obe družini darovalcev ter se jima pristrčno zahvalil za tako velikodušen dar in obenem v svojem lepem in pomenljivem nagovoru nakazal pravi pomen zvonov v našem življenju. Naposled je spregovoril cerkveni ključar Pukvov oče in se zahvalil Wuntschekovi in Krofovi družini za lepo darilo. V kratkih besedah je orisal žalostne in vsele dogodke iz »življenja« naših zvonov, ter dostavil, da se ta veliki zvon po 52 letih vrača »domov«. Izrazil je upanje, da bi žrtve darovalcev ne bile zastoj in jim ljubi Bog naklonil zdravja in obilo uspeha v poklicih.

Krasen dan se je nagibal že proti večeru, ko je ob pokanju možnarjev zapela vsa vas »Glejte že sonce zahaja«. Tedaj smo vsi začutili, da je bil to dan, »ki ga je naredil Gospod«.

RADIOTELEVIZIJSKI PROGRAM

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA

SOBOTA, 29. novembra: 16.00 Za otroke od 5. leta dalje: Kaj lahko postanem? — 16.45 Jesen med tundo in Rocky Mountainsom. — 17.10 Klub Beatlo — 17.40 Za družino: Pes in gospodar — 18.20 „Kapetan Smoky“, lahko noč za najmanjše — 18.25 Kulturne aktualnosti — 18.50 Dober večer v soboto... pravi Heinz Conrads — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in komentar Huga Portischa — 20.15 „Izdan in prodan“, film Franza Wirtha — 22.05 Čas v sliki — 22.15 „Nevesta je bila prelepa“, film.

NEDELJA, 30. novembra: 11.30–12.30 Intervju z zastopniki SPÖ — 16.00 Koncert dunajske filharmonije — 16.30 Za mladino od 14. leta dalje: Naš prijatelj atom — 17.15 Poročila mladinske redakcije — 17.35 Za družino: Hazak — 18.00 Karl Wagerl bere iz svojega dnevnika — 18.25 „Kapetan Smoky“, lahko noč oddaja za najmanjše — 18.30 Avstrijski portret: Ferdinand Porsche — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 20.15 „Izdan in prodan“, film (2) — 21.40 Svet knjige — 22.40 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 1. decembra: 18.00 Zeleni svet:

Po zahvalnih besedah g. župnika smo pospremili naša nova »vaščana« tja k zvoniku, kjer so ju sprejeli Krofovi delavci, da pripravijo, kar je bilo potrebno za blagoslovitev naslednje nedelje. Napočil je nov lep jesenski dan, lepši kot je bila Velika Gospojnica. Prebudili so ga bili topiči in tako spravili pokonci staro in mlado. Že ob rani uri si videl človeka pri delu, tako da je g. prelat Aleš Zechner lahko točno ob 10. uri pričel s cerkvenimi obredi. Med mašo in pri blagoslovitvi je prepeval pliberski pevski zbor pod vodstvom g. Miheliča.

(Dalje prihodnjič)

Zaradi pomanjkanja prostora smo morali nekaj dopisov odložiti za drugič. Cenjene dopisnike prosimo, da nam to oprostijo.

Uredništvo

RADIŠE

V nedeljo, 23. novembra, sta se v Marijini cerkvi na Žihpoljah poročila naš župan g. Ludvig Ogris in Marica Močilnig iz št. Vida v Podjuni.

Poročne obrede je opravil domači g. župnik Ludvik Jank.

Radiški občani želijo svojemu občinskemu očetu v novem življenjskem stanu obilo sreče, uspeha, veselja in božjega blagoslova, prav tako želimo tudi njegovi izvoljenki Marici, da bi se dobro počutila na sončnih Radišah.

Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo »Našega tednika«.

19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 21.00 „Mister Arcularis“, film Conrada Alkona — 22.20 Čas v sliki.

CETRTEK, 4. decembra: 10.00 TV v šoli: Kaj lahko postanem? — 10.30 Svet atoma — 11.30 Uči se bojevati, ne da bi ubijal — 12.00 Nepoznano sosedstvo — 18.00 Italijanščina — 18.20 „Kapetan Smoky“, lahko noč za najmanjše — 18.50 „Inšpektor Leclers dožene“ — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.15 „Zlati strel“, evrovizija iz Mainz — 21.45 Filmske aktualnosti — 22.30 Čas v sliki.

PETEK, 5. decembra: 10.00 TV v šoli: Gradbeni načrt življenja — 10.30 Cerkev danes in jutri — 11.00 Program za delavce: Do konca naših dni — 18.00 Aktualnosti iz znanosti — 18.50 Skoki v zraku. — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Komisar: „Po urniku umor“ — 21.15 Potek časovnih dogodkov — 22.15 Čas v sliki.

TELEVIZIJA LJUBLJANA

PETEK, 28. novembra: 9.35 TV v šoli — 11.30 Angleščina — 14.45 — TV v šoli — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.45 Nove dogodivščine Huckleberryja Finna — 18.15 M. Kozina: Padlim — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Revolucionarne pesmi v moderni priredbi — 21.10 Ko slišiš zvonove — jugoslovanski film — 22.50 Poročila.

SOBOTA, 29. novembra: 10.00 Glasba ne pozna meja — otroški spored — 15.15 Mladinska igra — 16.15 Gospodi so peli — partizanske pesmi — 16.45 Dokumentarni film — 17.30 Tekmovanje v boksu za „zlato rokavico“ — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Waterpolo Mladost : Pro Recco — 21.25 Rezervirano za smeh — 21.40 Novi rod — serijski film — 22.30 TV kažipot — 22.50 Poročila — 23.05 Zabavno glasbena oddaja.

NEDELJA, 30. novembra: 9.30 Po domače z ansambлом Mihe Dovžana — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.50 Otroška matineja — 11.50 TV kažipot — 17.50 Glasba ne pozna teme — 18.25 Ko so Daltonovi jahali — ameriški film — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Koncert pevke Sarah Vaughan.

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 30. novembra: 7.00–7.30 Duhovni nagovor — 8 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 1. decembra: 14.15–15.00 Informacije — Žena, Družina, Dom — 18.00–18.15 Pokoncilski pogovor. — TOREK, 2. decembra: 14.15 do 15.00 Informacije — Koroška kronika — Za krmilom — Športni mozaik. — SREDA, 3. decembra: 14.15–15.00 Informacije — 5 minut o gospodarstvu — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev (Posnetki slavnostne prireditve ob 20. obletnici ustanovitve Narodnega sveta Koroških Slovencev — 2). — ČETRTEK, 4. decembra: 14.15–15.00 Informacije, vesti za kmetijstvo — Vrhunska dela literature za violino in klavir (Maurice Ravel: Tuigane) — M. Rus: Novi časi, nova pravila obnašanja — 2. — PETEK, 5. decembra: 14.45–15.00 Informacije — Otroci igrajo za otroke (Milka Hartman: Miklavž prihaja. Spevoigra). — SOBOTA, 6. decembra: 9.00 do 10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Koroški „Abwehrkampf“ — legende in dejstva

Prejšnji četrtek je priredila koroška »Landmannschaft« v Trgovski zbornici v Celovcu predavanje o koroškem obrambnem boju.

V začetku prireditve je pozdravil predsednik KLM, univ. prof. Oskar Moser navzoče, predvsem častne goste in »Abwehrkämpferje«, med njimi skupino iz Feldkircha na Predarlskem. (Ko je gostovala letos marca KKK z Martinom Krpanom v Velikovcu, so nekateri vneti statistiki po registrskih tablicah avtomobilov ugotovili, da je bila menda »večina« obiskovalcev iz celovškega in celo beljaškega okraja!) Moser je naglasil potrebo take prireditve, ker so zadnje čase vnašali izvenkoroški znanstveniki »neresnične« trditve o pomenu Abwehrkampfa v deželo. Koroška ni več točka razprtij, temveč prostor sprave, in to je zasluha dejanj v letih 1918–20. Moser je vprašal, če je res to, kar trdijo ljudje z rojstnim letom 1941 (mislil je doktorja Stuhlpfarrerja) ali to, kar je zapisal dr. Martin Wutte. »Resnica mora ostati resnica!«

Deželni arhivar dr. Wilhelm Neumann je že poudaril takoj v začetku predavanja, da brez polemike pač ne bo šlo in da bo odstranil tri legende, ki so se porodile deloma v zvezi s predavanjima državnega arhivarja dr. Necka (konec februarja v Celovcu) in dr. Stuhlpfarrerja (konec septembra v Tinjah) in objavami drugih avstrijskih zgodovinarjev.

Prva legenda: »Abwehrkampf« je bil brez pomena za pariška mirovna pogajanja. To ne drži, ampak so prav bojni dogodki na Koroškem privedli do tega, da so se Amerikanci zavzeli za Avstrijo oz. Koroško. Dokaz temu so knjiga dr. Martina Wutteja, ki se je sam udeležil mirovnih pogajanj, in spomini nekaterih tedanjih »borcev«.

Druga legenda: Italija se je zavzemala v

prvi vrsti za Koroško, ne Amerika. Tudi to ne drži. Zadržanje večine ameriške delegacije in predsednika Wilsona je šele privedlo do te odločitve. Po najnovejših znanstvenih dognanjih se Italija konec maja 1919 ni več zavzemala za plebscitu. A to samo za primer, da bi pripadle Jesenice z okolico Avstriji, če bi postala južnovzhodna Koroška jugoslovanska. Italija je hotela imeti železniški trikotnik Jesenice–Beljak–Trbiž pod svojim nadzorstvom. Ameriška pokrajinska komisija, ki je potovala začetka leta 1919 skozi južno Koroško, je prepričala predsednika Wilsona, da je južna Koroška pretežno »nemška« ali pa vsaj za Avstrijo. Neumann je citiral ameriško poročilo, ki pravi, da na južnem Koroškem prebivajo nekaj »slovensko govoreči Vendici«, ki pa niso

za priključitev k Jugoslaviji, temveč za Avstrijo. (Kaj so pravzaprav to »slovensko govoreči Vendici«?)

Tretja legenda: Državni kancler Renner se je zavzemal za Dravo kot mejo med Avstrijo in Jugoslavijo. To je zmota, ki ima svoj vir v spominih Vinzenza Schumyja (izšli leta 1950). Neumann je zavrnil to potvarjanje resnice z vso ostrino in njegove besede niso bile ravno brez polemike proti prvemu predsedniku koroškega »Heimattiensta«. Nastala pa je ta legenda tako: Konec julija 1920 je zasedala koroška deželna vlada v št. Vidu ob Glini. Zasedanja se je udeležil tudi Renner, ki je po zapiskih Schumyja hotel pregovoriti Korošce, naj bi se odpovedali nekaterim delom južne Koroške (pač kraji južno od Drave). Toda Wutte piše v svoji knjigi (1. naklada 1922, 2. 1943), da se Renner ni hotel izogniti ljudskemu glasovanju, temveč da je bil za glasovanje po conah. Sicer pa je hotel prepuštili vso odločitev koroški deželni vladi. Tudi Ljubljana da je vnesla v svet sporočilo, da se je Renner odpovedal plebscitu, da bi vplivala na prebivalstvo cone A. Dunajčani da hočejo prodati Koroško za živila.

Tudi koroška deželna vlada je bila nekaj časa za to, da bi glasovali v obeh conah po raznih conah ali celo po občinah. Če bi se bilo glasovalo tako, bi bila dobila Jugoslavija v Rožu in Podjuni večino. Toda koroška deželna vlada je pozneje zavrnila ta načrt, ker je računala s tem, da bo dobila

večino kakih 60 odstotkov (dejansko 59 odstotkov za Avstrijo, 41 za Jugoslavijo).

Neumann je vsaj trikrat imenoval doktorja Martina Wutteja ustanovitelja sodobne zgodovine v Avstriji, in prav zaradi tega da je začudljivo, če se najnovejša raziskovanja ozirajo tako malo na Wutteja; če bi bilo tako, ne bi bilo nobenih zmotnih trditvev, kot smo jih čuli oz. brali pri Necku, Stuhlpfarrerju, Goldingerju, univ. prof. Jedlički in Weinzierlovi.

Po predavanju je nastopil še Steinacher, ki se je zahvalil kot »Abwehrkämpfer« Neumannu za »duha njegovega predavanja«. Sam da lahko pritrdi Neumannovim izvajanjem in tudi sam da je bil vselej proti dejstvu, da bi se imenovala Drava »Rennerjeva črta; imenovati bi se morala drugače (gotovo po Schumyju). Toda sam bo izdal lastne spomine, ki bodo kmalu izšli pri založbi Heyn v Celovcu.

Ob koncu še kratko k predavanju samemu. Po avstrijskem zakoniku je znanost prosta veda. Neumann je večkrat zabičal, da je pravilno samo to, kar piše Wutte. Dunajski zgodovinarji nimajo prav s svojimi trditvami. Ali se Wutte morda ni zmotil? In kako je v resni znanosti mogoče, pobi-jati najnovejša dognanja, ki slonijo na arhivih raznih držav, ki gotovo niso kar tako vzeta iz zraka, na podlagi knjige, ki je izšla v drugi nakladi že leta 1943.

o. a.

Kulturno srečanje v Gorici

V Gorici je bilo od 15. do 18. novembra četrto mednarodno srečanje kulturnikov iz šestih držav. Govorili so pisatelji, filozofi, in žurnalisti o pripovedni umetnosti danes in o srednjeevropski folklori. Oboje so obravnavali pod temo »Srednja Evropa danes«.

S posebnima referatoma sta nastopila tudi udeleženci iz Slovenije — pisateljica Mira Miheličeva in pesnik Ciril Zlobec. Mira Miheličeva je dala svojemu prispevku naslov: »Mit kot vir ustvarjanja«. V njem je s primeri razmišljala o bogati snovi slovenskih mitov, od obdobja pred časi, ki jih zaznamujemo uradni letopisi, pa do odmevov v sodobno umetnost preobraženega slovenskega mita. Ciril Zlobec pa je razmišljal o pisateljevi vlogi v sodobni družbi in vrednotni skupni razmišljanj umetnikov, ob koncu pa je tudi izpovedal svojo oceno vsakoletnih srednjeevropskih srečanj v Gorici: »Zakaj smo se torej že četrty zbrali tu v Gorici? Morda tudi zato, da bi skupaj našli tisto, česar vsak zase ne more najti, nekakšen mit, čeprav še tako skromen, plah, krhek, ki naj bi nas povezoval v neko, recimo, skupno ali podobno hotenje. Rekli smo, da bi utegnil biti takšen skupen mit kultura. Toda prav gotovo ne kultura nasploh, torej: nekaj v tej kulturi ali v posameznih kulturah na tem področju? Slu-tim, a ne vidim dobro v meglo te slutnje. Vprašanje ostaja torej odprto. In če je takšna odprtost izraz nemoči, je hkrati tudi dokaz zrelosti, sposobnosti, videti stvari takšne, kakršne so.«

Govorili so še zastopniki Italije, Madžarske, Zvezne republike Nemčije, Češkoslovaške in Avstrije. Od avstrijskih zastopnikov je omeniti tajnika avstrijskega kulturnega instituta v Rimu dr. Walterja Zettla, ki v svojem referatu ni omenil le avstrijskih pesnikov in pisateljev, ki so živeli v sosednjih deželah in tam ustvarjali svoja dela, temveč tudi pesnike, pisatelje in znanstvenike na duhovnem področju iz Srbije, Madžarske in Italije, ki so delovali tudi izven meja svoje domovine.

Prof. Viktor Suchy, pesnik, urednik in

sodelavec avstrijske radiotelevizije (ORF) je na zastavljeno vprašanje odgovoril: »Srednja Evropa, da, toda na kakšnih temeljih?« Zavzel se je za utrjevanje in izoblikovanje takšne Srednje Evrope, ki ne bo samo nekakšen odmišljen osnutek. Po njegovem mnenju smo dolžni krepiti medsebojne stike in spoznavanja, da bi se rodila nova Srednja Evropa, ki ne bo plod gospodovalnih teženj, marveč posledica potrebe ljudstev. Dolžnost kulturnikov je nadaljevati in bogatiti že dobro zastavljeni dialog med temi ljudstvi. Kurt Klinger, ki je poznan kot dramaturg, lirik in pisec gleda-

Lep amaterski uspeh slovenskih lutkarjev

Potem ko je slovensko lutkovno gledališče iz Dravelj na mednarodnem festivalu amaterskih lutkovnih gledališč v češkoslovaškem Chrudimu med štirinajstimi nastopajočimi skupinami doseglo največji uspeh (od 35 anketiranih lutkarskih strokovnjakov je draveljske lutkarje z igro »Trdoglavček« postavilo na 1. mesto 23 glasov), se jim je odprla pot tudi na druge mednarodne lutkarske prireditve. Konec prejšnjega meseca so se vrnili iz Hamburga, kjer so kot edina amaterska skupina nastopili z znanimi profesionalnimi odri na šestem nemškem lutkarskem tednu.

Tudi v Hamburgu so igrali igrice poljskega avtorja za ročne lutke »Trdoglavček«, ki jo je bil režiral že pokojni Jože Pengov, kot oblikovalka lutk je sodelovala akademska slikarka Lidija Osterčeva. V Hamburg so prišli kot neznanci, s svojo resnično dinamično in sproščeno igro so prodrli in se uveljavili. Po izjavah prirediteljev tedna,

liških del, je govoril o »Avstrijskem človeku kot mitu in resničnosti«.

Friedrich Achleitner, profesor na akademiji za upodabljanje umetnost na Dunaju, je v svojem predavanju o »Avstrijski arhitekturi sedanosti«, ki ga je še popestril s skioptičnimi slikami, predlagal že nekak osnutek za mednarodno kulturno srečanje v prihodnjem letu, ki naj bi se bavil z arhitekturo in urbanistiko.

Na srečanju v Gorici sta prebrala med drugimi svoja poročila tudi Vilko Novak s temo »Pastirska kultura«, vez med narodi Srednje Evrope« in Emilijan Cevc, ki je govoril o kulturnih vrednotah alpskega področja.

Udeleženci mednarodnega kulturnega srečanja so med seboj prav živahno diskutirali. Navzočih je bilo lepo število kulturnikov, le iz Madžarske in Češkoslovaške sta dobila dovoljenje za potovanje v Gorico po en zastopnik.

pa tudi po odmevih v kritikah, so bili odkritje te prireditve.

Vrnili so se s kopicami novih povabil. Tako so povabljeni prihodnje leto na Dansko, posneti jih namerava stuttgartska televizija, nastopili bodo na mednarodnem lutkarskem festivalu v zahodnonemškem mestu Bochumu, kjer jim pripravljajo tudi turnejo po nemških mestih.

Vse kaže, da se bodo draveljski lutkarji prihodnje leto predstavili na danski in nemški turneji ne samo s »Trdoglavčkom«, temveč bodo priredili še Mahničovo lutkarsko priredbo »Pepelke«, ki bo skoraj čisto mimična predstava na glasbo Prokofjeva. Med ostalimi premierami, ki jih pripravljajo, sta še »Zaklad v kapelici Libuše Matinkove« in »Komedijska« s plakatom Jiržija Sirede.

Šport doma in po svetu

13. kolo v avstrijski nacionalni ligi je prineslo nepričakovano zamenjavo na vrhu lestvice. V boju za zimsko prvenstvo je lanski prvak dunajska Avstrija odpravila WSC 2:0 (2:0) in se tako izpodrinila s prvega kar na tretje mesto, ker se je innsbruški Wacker z zmago nad Vienno 3:1 (2:0) vrnil pred njim. Sredina lestvice je ostala nespremenjena: štirji klubi (GAK, Sturm, Vienna in VÖST Linz) imajo po 14 točk. Tudi na repu lestvice je vrstni red nespremenjen. Senzacionalni sta bili zmagi zadnjih dveh nad visoko favoriziranimi Gradčani. Eisenstadt je zmagal nad Sturmom 2:0 (1:0), FC Dornbirn pa moštva GAK 2:0 (0:0). Zmaga Admira-Energie nad Wattensom 3:1 (1:0), je prineslo prvi majhno izboljšanje na lestvici. Celovško Avstrijo je premagala Avstrija iz Salzburga 4:0 (1:0); Celovčani so po porazu zdrknili na 14. mesto. Rapid je v Linzu premagal tamkajšnjega LASK 1:0 (0:0) in si je pri-

dobil dve dragoceni točki. V spodnjem delu lestvice postaja zmerom večja gneča. Wacker Wien ima 10, prav tako Admira-Energie, 9 točk ima celovška Avstrija, po sedem pa Eisenstadt in FC Dornbirn.

ITALIJA — DDR 3:0 (0:0)

Avstrijski sodnik Paul Schiller je imel lahko delo v tekmi med Italijo in Vzhodno Nemčijo. Z zmago 3:0 si je Italija kot 13 država priborila vstopnico za finalno kolo svetovnega nogometnega prvenstva, ki bo prihodnje leto v Mehiki.

Pred 90.000 gledalci so Italijani ustvarili pred svojimi vrati nepremagljiv obrambni zid, s hitrimi protinapadi dveh ali treh igralcev pa se jim je posrečilo za-bitati nasprotniku tri zadetke.

JUGOSLAVIJA — BRD 2:2 (1:0)

V tekmi za evropski nogometni pokal amaterskih reprezentanc sta Jugoslavija in Zahodna Nemčija igrali neodločeno 2:2 (1:0). Jugoslaviji je zadostovala v soboto pred 15.000 gledalci samo ena točka za zmago v skupini 2. Avstrija in BRD bosta igrali 12. aprila 1970 na Dunaju brezpomembni boj za 2. mesto.

PELEJEV 1000. GOL

Na tekmi Santos — Vasco da Gama je slovit brazilski nogometaš Pele dosegel svoj 1000. zadetek na uradnih tekmah. Ko je premagal nasprotnikovega vratarja iz 11-metrovke, je nastalo na stadionu nepopisno navdušenje, Pele pa si je oblekel srebrni dres s številko 1000.

KOŠARKA:

JUGOSLAVIJA — EVROPA 90:93 (50:49)

Pred približno 3000 navdušenimi gledalci je v Beogradu v zelo lepi igri reprezentanca Evrope premagala najboljšo jugoslovansko ekipo, ki jo je vodil njen dolgoletni kapetan Daneu. Srečanje je bilo odigrano v okviru proslave 25-letnice košarske zveze Jugoslavije. Pred začetkom so z enominutnim molkom počastili spomin na tragično preminulega jugoslovanskega reprezentanta Korača, (le-ta se je nedavno smrtno ponesrečil z avtomobilom).

Srečanje je bilo izenačeno vse do začetka drugega polčasa ko je Evropa prevzela vodstvo s 7 koši in ga nato s taktično igro čuvala do konca. Takšen rezultat pa je prav gotovo uspeh za jugoslovanske igralce.

BOKS:

NINO BENVENUTI SPET PRVAK

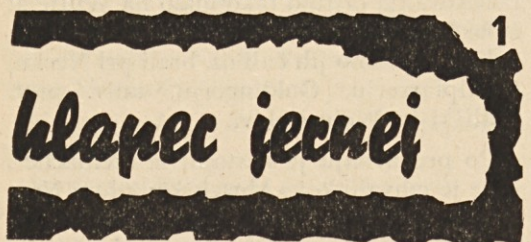
V soboto sta se v rimski športni palači pomerila v boksu Tržačan Nino Benvenuti in Luis Rodriguez; srečanje je bilo za svetovni naslov. Enajst krogov je bilo treba, da je svetovni prvak Benvenuti s strahovitim udarcem svoje levece podrl izzivalca na deske in ga poslal v deželo sanj. Tako je boksar Benvenuti uspešno obranil svoj naslov prvaka.

Tudi tovarna heraklita pomaga Banjaluki

Te dni je odpeljal iz Ferndorfa težek tovornjak s prikolico nato-vorjen z izdelki »to-varne heraklita«. Tako se je tudi ta znana ko-roška tovarna vključila v akcijo za pomoč nesrečnim ljudem v Banjaluki, katere je prejšnji mesec potres tako težko prizadel. Heraklitne plošče bo-do uporabili pri grad-nji zasilnih bivališč, pa tudi pri dokončni obnovitvi mesta. Že po potresu v Skopju leta 1963 je Avstrijsko-ame-riška magnetna del-niška družba Raden-thein pomagala lajšati gorje.

IVAN CANKAR:

I
To povest vam pripovedujem, kakor se je po resnici vršila z vsemi svojimi nekričanskimi krivicami in z vso svojo veliko žalostjo. Nobene laži ni zraven, nič lepих besed in nobene hinavščine. Obstrmeli so ljudje na Betajnovi in so plahi povsili glave, zakaj vzdignilo se je na hribu in je stopilo v dolino kakor črna smrt. Velika in tiha senca je stopila v dolino: glava teman oblak, noge silne jagredi na loki; svetla kosa, na rami sloneča, pa se je bleščala tja do Ljubljane.

*
Starega Sitarja so pokopali; Bog mu daj nebesa, blag človek je bil. Zvon je odzvonil, župnik se je preoblekel, pogrebci so se napolnili v krčmo. Sedli so za dolgo mizo pri Stržinarju, vsi črno oblečeni, resni in zamišljeni, ženske objokane; hlapec Jernej, dolg, star sin siv, kakor je bil, je sedel na klop pod oknom; otrl si je čelo z rdečim robcem in je zavzdihnil.

»Vsi pojdemo; jaz, mislim, bom prvi stopil v njegovo gaz!«

Pa je rekel mladi Sitar:

»No, Jernej, ti pa sediš tam široko in ošabno kakor gospodar! Kdo je dedoval, ti ali jaz? Prvo besedo si znil, prvi nisi!«

Jernej se je veselo nasmehnil in je veselo pogledal.

»Zmerom si bil norčav in poreden, pa tak ostaneš, Tone! Meni pa se prav in dobro zdi, da te ni potrla bridkost — moškimi vino, solze babam!«

In je točil in je vzdignil kozarec, toda nihče ga ni vzdignil z njim.

Jernej je postavil kozarec na mizo, še preden se ga je dotaknil z ustnicami. Gledal je osupel gospodarja in družino in je videl same čemerne obraze.

»No, kaj?«

Leglo mu je na srce kakor težek mraz. Ne iz ust ne iz oči ni bilo odgovora.

»No, kaj? Ali sem zašel med mešetarje in cigane, da me gledate in nič ne govorite? Ali sedim z našo družino ali z iblajtarji, ki snujejo, kako bi me ukanili?«

Sitar pa je rekel:

»Ne zmerjaj nas, hlapec, z mešetarji, cigani in iblajtarji! Še preden si ga pokusil, si pijan!«

Trikrat se je ozrl Jernej po družini, od obraza do obraza; nato je prijel kozarec in je izlil vino v steklenico; počasi in dolgo je izlival, ker se mu je roka tresla. Nato je

vstal, pa odkril se je in je držal klobuk z obema rokama. Dolg in upognjen je bil, ko je stal za mizo; kakor je bil upognjen, se je s sivo glavo skoraj dotikal začrnelega trama na stropu; stal je tam, lica zgrbljena, zagorela, za silo obrita, oči žive in vedre pod košatimi obrvmi.

»Ni lepo od tebe, gospodar, tudi od vas ni lepo, družina, ljubi moji, da mi ne privoščine kaplje vina na pogrebščini! Bog vam blagoslovi obilno, kar boste jedli in pili, nisem vam zaviden! Če ste naredili novo postavo, ubogal jo bom: mladim kruha, starcem kamen; zdravim ribo, bolnim kačo; spočitim jajce, trudnim škorpion! Ne sodi hlapcu, da bi razdiral, kar je ustanovil gospodar!«

Mladi Sitar, nagel človek, je zardel od srda.

»Ni nam sila tvojih pridig, Jernej! Če ti vino ne diši, Bog s teboj!«

»Ošaben si, Jernej, gospodarjev gospodar!« je rekla Sitarica.

»Narobe hiša, kjer sedi hlapec na zapečku in briše škornje ob gospodarjev hrbet!« je rekla tašča.

»Narobe voz, ki ga vleče gospodar, hlapec pa drži vajetil!« je rekel svak.

»Narobe kmetija, kjer orje gospodar, ko se hlapec v senci ščeperil!« je rekel sosed.

In ko so rekli, se je Jernej še enkrat priklonil.

»Pametno je, kakor ste povedali, in nič

krivice ni v vaših besedah. Zatorej vam blagoslovi Bog jed in pijačo, meni pa mirno vest in življenje brez grehal!«

Tako je rekel hlapec Jernej in je pljunil na prag in je šel.

II

Šel je naravnost po stezi čez polje, ob potoku, ki se je skoraj usahnel gubil v belem pesku. Vroč in tih dan je bil v maju; blizu je bila prezgodnja nevihta, tam že za zeleno goro; vse je molčalo na loki, na polju, zemlja se je bala nezgode in si ni upala dihati.

Ko je ugledal Jernej od daleč, tam pod klancem belo hišo z zelenimi okni in hlev in skedenj in kšačo, se mu je storilo težko pri srcu. Tam ni bilo ne za pest prsti, na kateri bi se ne bil poznal trud njegovih rok, njegovega čela pot. Živi človek v hiši leto dni, živi deset let in štirideset let — in glejte, ljudje božji, hiša mu je podobna kakor brat bratu in ljubezen je med njima. In kadar pojde v daljne kraje po nemilem ukazu, bo jokal po hiši bolj kakor po bratu in bolj, kakor je nekoč jokal po materi.

Jerneju se je zadelo, da ga tista zelena okna ne pozdravljajo več tako prijazno, kakor so ga pozdravljala zmerom; in da je na hiši, na vsem belem domu kakor tiha bridkost vdove.

Bridkost pa je podobna zrnu, ki rodi tisočeren sad. Komaj vsejano v srce, se raz-

Mirko Kumer:

Moji posteljni sosedje

Sobojevniki kranjskih Janezov

Majhen, pameten možiček, 75 let, doma iz okolice Feldkirchna. Prva svetovna vojna ga je zajela, ko mu je bilo 20 let. K vojakom je moral v Ljubljano in se tam v hitrem postopku usposobil za kanonsko krmo na Ruskem. A ni dolgo gazil blata v Galiciji, kmalu so ga z drugimi Slovenci ujeli Rusi. Ker se je med Slovenci že precej priučil njih jezika, mu je tudi ruščina kmalu postala znana. »Avstrijak, horoš,« so mu rekali Rusi in mu dajali dobrega črnega hleba (kruha). Prideljen je bil na kmetško delo in je dobro poznal razmere ruskega mužika (kmeta). Naučil se je tam kaj tudi rusko brati. Še sedaj v starosti se je za Rusijo zanimal in si kupil knjigo dr. Huga Portischa: So sah ich Sibirien. Dal si jo je prinesel v bolnico in mi samozavestno prebral v ruskih črkah izrek nekega pesnika:

Sibir, ja tebja ne bojusja;
ti tože ruskaja zemlja!

Ker sem tudi jaz bil v ruskem vojnem ujetništvu in se tam naučil tudi rusko brati in govoriti, sva bila kmalu prijatelja. Oba sva bila nekoliko bolešno romantična.

Pripovedki o najinih ruskih dogodivščinah ni hotelo zmanjkati. On je pripovedoval o carski Rusiji, jaz pa o »Sovjetskem sojuzu«. Ugotovila sva, da se je režim tam kaj sicer spremenil, a ruski človek je ostal v bistvu isti.

Ko je na Ruskem leta 1917 zavlada boljševizem, se je ta moj posteljni »tovariš« naslednje leto lahko vrnil v domovino. Dobil je mesec dni dopusta, nato pa moral na italijansko franto. Bridko je obžaloval, da se je še pred koncem vojne vrnil iz Rusije in začel tukaj zopet v topovski ogenj. Vendar je imel srečo, da ga zadnje leto nič hudega ni zadelo.

Po vojni je obiskoval kmetijsko šolo v Goldbrunnhofu pri Velikovcu, a ni ostal na kmetih. Šel je k drvarjem in postal pri grofu Lodronu gozdni predelavec. Njegovi otroci so preskrbljeni, on ima penzijo. Nadleguje ga samo sitna bolezen: v trebuhu se mu nabira sapa. Ko jo hoče tako spodobno, neslišno od sebe spuščati, včasih še kaj drugega zraven uide. Zato bi se rad pustil tukaj preiskati in posvetovati, kako temu odpomoči.

Preiskali so mu najprej pogostokrat kri, nato želodec, izprali čreva in naredili še »televizijo«, t. j. pogled s posebno cevjo v zadnje črevo. Sesali so mu po tanki gumijasti cevi, vdejeni skozi usta ali pa skozi nos, iz želodca zelenkasto kislino. Polnili so jo v male steklene posodice. Pri drugih bolnikih je to bilo v eni uri navadno gotovo, njega pa so mučili celo dopoldne. Nekci mlad strežnik, ki se je šele priučeval, pač ni mogel dobiti nič mokrega po cevki iz njegovega želodca. Ko smo sobolniki ugo-

tovili, da sesalka spušča in je sestra primestla novo, je bilo delo do kosila potem vendarle opravljeno.

Po dvanajst dnevnem preiskovanju so ga napotili domov. Kaj mu je in kako naj se zdravi, mu bo povedal domači zdravnik, kateremu bodo v teku štirinajstih dni vse to sporočili. Do tedaj pa naj jemlje tablete, ki mu jih s seboj dajo.

Poglavar obrambnih bojnikov

Ko sem moral drugič v bolnico, so me zapeljali v veliko sobo s štirinajst posteljami. Kadar je bil naval v bolnišnico velik, so pa v sredino med obe vrsti postelj potisnili še eno ali dve postelji po dolgem. Opisovanje vseh teh posteljnih sosedov bi bilo preveč obširno, zato se omejim na najzanimivejše.

Prvi za vrati v kotu je ležal majhen, rejen mož s tipično muho pod nosom, kot so jih nosili v letih po prvi svetovni vojni in kot jo je nosil Adolf Hitler, le da je bila muha mojega sosedu svetla in ne črna kot nekdanji Führerju.

Ležal je že četrty teden v tem kotu. Niso mu pustili vstati niti za trenutek. Vsako stvar so mu prinesli h postelji in tudi znosili vse od njega. Imel je namreč srčni infarkt. Dobival je po sedem injekcij na dan. Hrano so mu dajali brez maščob in neslano. Vse to ga je silno težilo, saj je bil doma iz premožnih razmer. Ves dan ni z nobenim sosedom govoril. Zagrenjen je prenašal težave svoje bolezn.

Le ob času obiskov se je razživel. Hodili

Knjiga, dragocena tudi za nepismene

Knjigovezec Alfredo Pallini iz italijanskega mesta Terni je znan daleč naokoli po tem, da je v svoji stroki ne le mojster, temveč pravi umetnik. V svojem življenju je vezal marsikatero dragoceno, čudno, veliko in majhno knjigo (najmanjša je bila široka komaj pol centimetra), toda pravo presenečenje je doživel šele pred dobrim letom dni. V njegoveznicu se je oglašil »suh, ostroke, strog gospodar, ki malo govori, pa ve, kaj počne« — in mu je dal za milijon lir tisočakov, naj jih poveže v knjigo, na platnice pa napiše »L'argent n'a pas de couleur« (»Denar nima barve«).

Alfredo je debelo pogledal, toda naročilo je naročilo in delo je opravil.

S tem pa čudaštva še ni bilo konec. Suhi neznanec je spet prišel, prinesel milijon lir in spet je nastala knjiga.

Doslej je Alfredo Pallini zvezal enainpetdeset knjig, katerih vsaka ima sto listov: iz starih tisočakov velikega formata in rožnate barve. Tako je vsaka knjiga vredna nad milijon: prišteti je treba še usnjene platnice in knjigoveške stroške.

pravi: nisi prvi! ter ga spodi v hlev, sam pa sede na zapeček in si baše pipol!

Tako je mislil Jernej in je vstal, otepel si je steljo s črne pogrebne suknje in se je napotil v hišo. Tam si je slekel suknjo, zlezal je na zapeček ter si je nabasal pipo. Čudoma je minila vsa potrnost: smehljal se je in oči so mežikale pod košatimi obrvmi.

Prišla je dekla v hišo.
»Dobro se ti godi, Jernej! Dan je zunaj, vsi so na polju, ti pa sediš na zapečku!«
Jernej je vzel pipo iz ust in je nagubančil čelo.

»Poberi se, baba! Komu ukazuješ?«
Dekla je zaloputnila duri.

»Kaj jo je zbudlo, žensčuro?« se je začudil Jernej.

Pod večer, ko se je nebo pooblačilo, so se odprle duri na stežaj. Na pragu je stal Sitar, majal se je nekoliko, po strani mu je visel klobuk na uho. Jernej je gledal nejevoljno, ni vzel pipe iz ust.

»Kdo je prišel?« je zaklical Sitar.

Jernej je molčal.

»Kdo je prišel, vprašam?«
Počasi je vzel Jernej pipo iz ust in se je nasmehnil.

»Lepo si se napil na pogrebščini svojega očeta! Spat se spravi, spat!«

S težkim korakom, da se je stresel pod, je stopil Sitar v izbo.

»Koga goniš spat, hlapec? Kdo je pijan, hlapec?«

so ga obiskovat imenitni ljudje: Bogato oblečene dame z obilo nakita na rokah, na vratu in v ušesih ter rejni gospodje z lepo okroglimi trebui. Njihove obleke so imele poudarjeni koroški značaj z zelenimi navihi. Posedli so okrog njegove postelje in začel se je zanimiv pogovor. Bolnik je bil malo naglušen in je zato nosil za ušesom pritrjen majhen slušalni aparat. Ker je od drugih želel, da bi glasno govorili, je tudi sam zelo glasno govoril. Tako sem nehote vse slišal, čeravno nisem neposredno mejil nanj.

»Kako vam gre, gospod Kobila?« so vpraševali.

»Hundsmiserabel!« (pasje slabo) je dejal. »Neprestano moram ležati. En zdravnik za drugim prihajajo in mi dajejo injekcije, da sem že čisto razboden po bedrih. Sestre pa mi jemljejo kri, še in še. Z iglami mi jo izpuščajo iz podlakti, ubadajo me na koncih prstov in sesajo kri kot krvo-sesil!«

»Kakšna pa je hrana?« vprašujejo obiskovavci.

»Talka, da bi jo noben pes ne jedel! Brez kapljice masti in trohice soli. Rekel sem že enkrat nadzdravniku, da, če bi mojemu psu doma isto jesti dajali kot jaz tukaj dobivam, bi mi že zdavnaj ušel!«

»Pa morate vedno ležati?« so vpraševali.

»Vedno, to je najhujše; vse potrebe moram v postelji opraviti. Steklenica — ta bi nekako še šla; toda ta skleda...! To je nekaj strašnega! Pozvoniš zanj in se trudiš, ko ti jo prinesejo, a ni ni ni nič. Tudi drugi dan enako — nič. Potem ti dajo odvaljalne tablete, da te začne ščipati po trebuhu. Nato pa se začne...«

(Dalje prihodnjč)

Vu-Ti — Al. Gradnik:

Jesen

Jesenski veter vkup oblake žene
in jate divjih rac in trop gosi,
z drvesa trga liste že rumene.

Lotosov cvet umira, ne duhti
več rožni grm... Budé se mi spomina
na njo, ki zabiti jo moč mi ni.

O, moram k nji, sicer ti bolečini
ne najdem leka! Čoln odpnem, obdan
od brez njen dom se sveti na brežini.

Tok je deroč in veter neugnan
vrtniči ga... Poskusim se upreti —
čoln se ne zgane, trud je moj zamam.

Da udobrovoljil bi se, začnem peti.
O joj! Ne okrepi se moja moč,
ne more glas v radosti izzveneti.

O žar ljubezni moje! Kot nekoč
še švigaš k nji — ne morem ti slediti:
v svetilki plamen sem ugašajoč.

Jesen zdaj skozi moje dneve veje;
in ko pogledam: v vodi valoviti
podoba starca se v obraz mi smeje.

Gre le za tri minute

Amerikanec in Kitajec se vozita skupaj v modernem avtu po zelo prometnih ulicah mesta Šanghaja. Vozi Amerikanec, ki se mu veno mudi. V mestu ne sme in tudi ne more prehitovati. Tudi v kitajskih mestih veljajo prometni predpisi in držati in upoštevati jih morajo vsi, tudi Amerikanci.

Privozita na širok most. Cesta preko je odprta in prav pred nosom smukne pred Amerikančev avto še spretnejši šofer od njega in mu zapre pot.

»Ne, tako se pa ne gremo! Prehitel ga bom, s tem pridobim vsaj tri minute!« Pritisne na plin, požene avto in res prehiti neznanca. Zmagoslavno pogleda sopotnika, toda modri in umirjeni Kitajec ga suho vpraša:

»In kaj boste sedaj počeli s temi pridobljenimi tremi minutami?«

Amerikanec mu ni vedel kaj odgovoriti. Najbrž bi bili v zadregi za odgovor vsi naši in tuji šoferji, ki brezobzirno potujejo.

Darina Konec

Nerodno vprašanje

»Če se postavim na glavo,« pravi telovadni učitelj svojim učencem, »mi gre vsa kri v glavo. Ali ne?«

Nihče ne oporeka.

»Kaj pa, če stojim na nogah? Zakaj mi potem vsa kri ne gre v noge?«

»Ker nimate praznih nog...« odvrne eden izmed učencev. Še bolj jasno si ni upal povedati.

Jernej je mirno sedel in je mirno govoril, kakor da bi se pogovarjal o letini.

»Tebi sem rekel, da pojdi spat, zato ker si pijan!«

Osupnil je Sitar, nato pa so se mu napele žile na čelu, vrgel je klobuk na tla in je kričal:

»Molči, hlapec! Nisem pokopal enega gospodarja, dvojce sem jih pokopal! Doll!«

Jernej se je smehljal in je stopil počasi z zapečka; nikamor se mu ni mudilo.

»Ali bo kaj?«

»Odpusti starim kostem! Še prideš do počitka!« se je smehljal Jernej.

Malo je omahnil, malo se je opotekel, ko je lezel Sitar na zapeček; prilezel je, sedel je široko, prešerno se je naslonil.

»Sezuj mi škornje!« je ukazal Sitar.

Jernej ni nič odgovoril, sedel je na klop in si je palil pipo, ki mu je bila ugasnila.

»Sezuj mi škornje!«

»Ali te še ni minila norčavost?« je rekel Jernej počasi in je puhnil dim. »Še diši po smrti v tej izbi; poklekni rajši in moli noooj!«

In je sam pokleknil pred razpelo. Gospodar je gledal mrko, prižgal si je pipo, pljuval je preko izbe in je molčal, dokler ni Jernej odmolil. Jernej pa je vstal, gledal je v tla in je prijel za kljuko, da bi šel.

»Jernej!« je vzkliknil Sitar.

Jernej je stal pred durmi in je držal za kljuko.

»Da ti povem, Jernej!« je govoril Sitar hitro in pipa se mu je tresla v roki. »Da ti povem — išči si gospodarja drugod!«

Preko vsega obraza se je zasmelal Jernej in veselo je mežikal z očmi.

»A?«

Sitar je udaril s škornjem ob klop.

»Kaj si oglušil, hlapec? Išči si drugega gospodarja, sem rekel! Opravil si pri meni, pri tej hiši opravil!«

Takrat se je zablislilo iz črnih nebes, zabobnelo je od daleč. Jernej se je odkril in se je pkrižal.

»Bog nas varuj vsega hudega! Ne delaj greha, mladi, Bogu se priporoči in svojemu patronu!«

In je odprl duri in je šel na hlev: tam je legel v seno in je zaspal truden; vse hude misli so šle iz srca.

III

Kakor mlad, še objokan, že utolažen obraz, tako se je zasmelalo rosno jutro iz nevihte.

Jernej je stopil na prag, šel je okoli hleva in se je napotil, da bi pogledal na polje. Takrat je odprl Sitar okno, ozrl se je z zapanim obrazom, kuštrav in čemeran; in je ugledal dolgega Jerneja, ki se je bil nameril na polje.

(Dalje prihodnjč)

raste bohotno, tako da tolažbi ni več na prsti ne soka. In komaj užaljeno, je bilo srce Jerneju takoj vse obteženo in močno žalostno.

»Kaj si storil, gospodar, s hudo besedo, kaj si storil meni starcu? Zakaj si naredil, da je osramočen in potrt na zimo, ki ni poznal bridkosti ne v daljni spomladi in ne vse dolgo poletje?«

Jernej ni stopil v hišo, tudi na polje ni pogledal: šel je v hlev in je legel na steljo. Tam je mislil take misli, kakršnih nikoli prej.

— Štirideset let bo, tako je mislil, štirideset in nič manj, ko sem prestopil ta prag. Bajta je bila takrat, čemerna in ubožna, da je bilo gospodarja sram in hlapca. Pa je tekkel pot v potokih, pa smo postavili dom, da je ženskam veselje, možkim čast. Kdo ga je postavil? Vsi so pomrli, trudni; ostal sem sam, poslednji gospodar. Na prostrano, blagoslovljeno polje gleda naš dom. Kdo je obdelal to prostrano polje, kdo ga je razširil? Vsi so pomrli, ostal sem sam, poslednji oralec, poslednji kosec... Glejte, čudo prečudno: štirideset let je rodila jablan, prečudno: štirideset let je pride tujec, pa bi vrtu čast in gospodar; pa pride tujec, pa bi izkopal jablan ter jo presadil na kamen!... Glejte, čudo prečudno: štirideset let je robotal, da bi postavil dom, s svojim potom je pognojil polje in senožit; in ko je dom stal, ko sta bila rodovitna polje in senožit, pride človek — od kod pač pride? — in

Podjanski trgovski center
Bratje RUTAR & Co.

Dobrla ves - Eberndorf

Gospodinje — gospodarji!
Podjunska trgovska družba

bratje RUTAR & Co, Dobrla ves

dobavi po ugodni
neto ceni
električne naprave vseh vrst!

Spodaj navedene stvari
dobite tudi na
36-mesečne obroke brezobrestno!

Poleg tega še 10 odstotkov
popusta na tok.

Poslužite se te akcije,
ker je samo do 31. decembra 1969.

Točna pojasnila dobite
pri Rutarju
v Dobrli vesi
telefon 04236 — 281

Pridite s priloženim odrezkom
ali ga pošljite po pošti.
Označite z X, kar želite!

Absender:

Drucksache

Postgebühr
beim
Empfänger
einheben!

Postleitzahl

Zanimam se za

- ◇ električni štedilnik (Elektroherd)
- ◇ hladilnik (Kühlschrank)
- ◇ zmrzilnik (Tiefkühltruhe)
- ◇ sesalnik za prah (Staubsauger)
- ◇ pralni avtomat (Waschautomat)
- ◇ avtomaturni avtomat (Geschirrspülmaschine)
- ◇ bojler za vodo (Elektroboiler)
- ◇ želim obisk zastopnika
- ◇ prosim za dostavo cenika

An das

Jauntaler

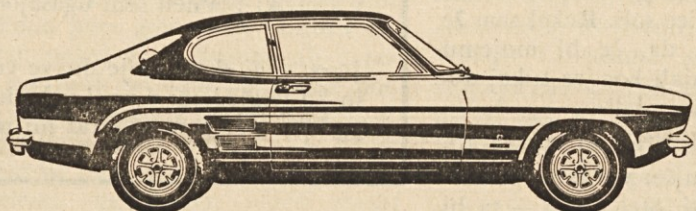
Einkaufs — Zentrum

A-9141 Eberndorf

Izreži in odposlji!

Alle Autos werden teurer!

Wir senken die Preise **2%**
ab sofort um **2%**

Neue Preise: **FORD** ESCORT ab . . . S 37.600.-
CORTINA ab . . . S 46.150.-
CAPRI ab . . . S 51.500.-

Sintschnig

Klagenfurt, Südbahngürtel 8. Tel. (0 42 22) 83-2-58 und 85-3-20

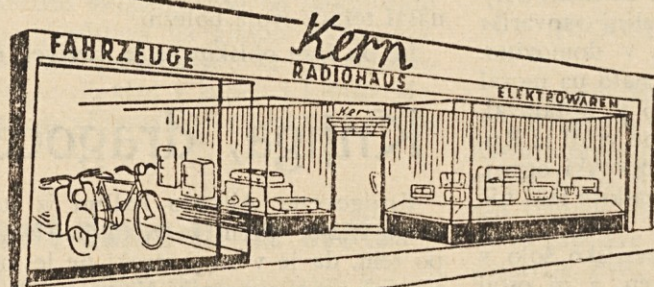
GESCHENK TIPS

Wissen Sie schon, was Sie zu Weihnachten
schenken? Nein? Dann sehen
Sie sich doch diese Geschenke an. Da
gibts musikalische, praktische,
gemütliche, leuchtende — alle mit viel
Liebe ausgewählt, in bester
Qualität und dennoch preiswert. Wir

haben natürlich noch eine Menge
anderer herrlicher Dinge, mit denen Sie
Freude bereiten können — sogar
so viel, daß auch Sie bestimmt das
Richtige finden werden. Überzeugen Sie
sich doch selbst davon. Geschenke
von WARMUTH sind immer begehrt!

Warmuth bietet mehr!

Radio aparati
Šivalni stroji
Kolesa

V VELIKI IZBIRI

Radiohaus
KERN
Klagenfurt, Burggasse

SADJARJI!

Sadna drevesca vseh vrst: češplje, slive in jago-
diče kakor tudi vinske trte oddaja po zelo
znižani ceni domača sadna drevesnica.

Inž. MARKO POLGER

pd. LAZAR

ŠT. VID V PODJUNI

VOLNA! — VOLNA! — VOLNA!

Najlepše barve, največja izbira,
najugodnejše cene

WOLLBAR pri kapucinski cerkvi
Celovec — Klagenfurt.

Manj protiletalskih topov okrog Hanoja

Ameriško poveljstvo je spomladi 1968
prekinilo bombardiranje Severnega Vietna-
ma. V glavnem mestu Hanoju so seveda
pozdravili ta sklep. Za časa bombardiranja
je bilo okrog Hanoja razmeščenih 7400 pro-
tiletalskih topov, sredi prejšnjega leta se je
število skrčilo na 4600 in to poletje na 3700;
danes jih je še 2250, in sicer so to topovi
kalibra 37 do 100 milimetrov.

Vlada ZDA obsodila množični zločin v Vietnamu

Vlada Združenih držav Amerike in Sai-
gon sta uvedla skupno preiskavo o pokolu,
ki so ga storili ameriški vojaki pred 21 me-
seci v Južnem Vietnamu; tedaj so pobili
več sto Vietnamcev.

Vladni saigonski predstavnik je izjavil,
da predsednik Nguyen Van Thieu prič-
akuje poročila in da je medtem ukrenil vse,
da bi se bolje seznanili s pripetljajem, za
katerega so po naključju zvedeli od ame-
riških vojakov, ki so jih odpustili domov.

Američani so objavili sporočilo, v ka-
terem je rečeno, da traja preiskava o tem
pripetljaju, do katerega je prišlo o obmor-
ski pokrajini Quang Ngai marca lani že
eno leto. Ameriški poročnik William Cal-
ley, star 26 let, je obtožen, da je pobil več
vietnamskih civilistov, 29-letni narednik
David Mitchell pa je obtožen fizičnega na-
pada in poskusa uboja vietnamskih prebi-
valcev. Kot izjavljajo Vietnamci, ki so pre-
živeli pokol, so ameriški vojaki pobili od
370 do 567 vietnamskih kmetov.

Preživeli Vietnamci in druge priče na-
vajajo, da so ameriški vojaki iz vasi Tu
Kung izgnali vse prebivalce, tudi ženske in
otroke, jih postavili v tri vrste in začeli
streljati nanje s strojnimi in puškami.
Vojaški predstavnik v Washingtonu je iz-
javil, da se preiskava nadaljuje.

Vodeče podjetje v vseh pohištvenih vprašanjih:

STADLER MÖBEL EXKLUSIV

Klagenfurt, Theatergasse 4, Telefon 714 31

STADLER MÖBEL STANDARD

Klagenfurt, St. Veiter Straße 4, Telefon 714 31

STADLER MÖBEL VILLACH

Villach, Trattengasse 1, Telefon 44 69